

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У
МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ 11-Х КЛАСІВ З
ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО – ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ
НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ПРИРОДА І ДОВКІЛЛЯ»

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)

Галузь знань 01 Освіта /Педагогіка

Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)

Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

КвР.СОА.23244.01.06

Виконала студентка 2 курсу
групи СОАМ-23-1

Анна ХАРИТОНОВА

Керівник
д-р. пед. наук, доц.

Оксана РОГУЛЬСЬКА

Нормоконтролер
канд. пед. наук, доц.

Світлана КОРОЛЬ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри
іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації

Наталія БІДЮК

16 грудня 2024 р.

Хмельницький 2024

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Рівень вищої освіти Другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)
Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)

Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
02.09.2024

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Каримові Алек Армеєвичу
Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи

Розроблення іншомовної компетентності ч. мовленнєвому мовленню ч. мов 11-х класів виконавцями інтернаціонально-освітніх проектів
Керівник роботи *Тодилько О.О. доктор пед. наук, доцент*
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 26.08.2024 р. № 60, додаток № 3

2 Строк подання студентом роботи на кафедру 16.12.2024 р.

3 Вихідні дані до роботи

Мовленнєвий розробка стосовно зі вступу, обох розділів висновків, переліку теоретичних положень, а також експериментальної частини на даній мовній студії А+ (згідно з програмою)

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Здійснити теоретичний аналіз сутності варієвих мов; розкрити структуру мовленнєвої діяльності. Висувати, підкріплюючи чотирма мовними мовами, розкрити особливості вибор.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)
креслення, розроблені по експериментально перевірено експериментально використаного проекту.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1-2	Розумовська О.О. доцент кафедри інформаційної безпеки і цифрової комунікації	02.09.2024	02.09.24

7 Дата видачі завдання 02.09.2024

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1. Аналіз технічних засобів отримання інформації в мобільній комунікації в мобільній мережі з використанням інструментарію дослідження мережі	02.09.24 - 30.09.24	виконано
2. Методика отримання інформації про мобільні мережі 11-х кл. з використанням інструментарію аналізу матеріалів бази даних "Директор і девайси"	01.10.24 - 31.10.24	виконано
3. Експериментальне дослідження отримання інформації	01.11.24 - 30.11.24	виконано
4. Формування опису	01.12.24 - 16.12.24	виконано

Студент

Підпис

Анна Корішова
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Оксана Розумовська
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Харитоновна А. Я. Формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням інформаційно – дослідницьких проєктів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля» – Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: д-р. пед. наук, доц. Рогульська О.О. – Хмельницький, 2024.

Загальний обсяг роботи становить 99 сторінок, із них – 80 основного тексту. Робота містить 3 додатки та 76 джерел посилання.

Ключові слова: іншомовна компетентність у монологічному мовленні, формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні, інформаційно-дослідницький проєкт, учні 11-х класів, тема «Природа і довкілля», урок англійської мови.

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню проблеми формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням інформаційно – дослідницьких проєктів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».

У роботі здійснено теоретичний аналіз сутності поняття іншомовної компетентності у монологічному мовленні; уточнено її структурні компоненти; розглянуто структурні особливості, функції, типи та етапи навчання монологу; з'ясовано труднощі пов'язані з формуванням іншомовної компетентності у монологічному мовленні; уточнено психологічні особливості учнів 11-х класів як суб'єктів навчальної діяльності; розглянуто особливості використання проєктів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні; розроблено та експериментально перевірено ефективність впровадженого проєкту для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».

Підпис автора

16.12.2024

Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Kharytonova A. Y. Developing the 11th Grade Students' Foreign Language Competence in Monologue Speech Through Research-Based Projects on "Nature and Environment" – Qualification work.

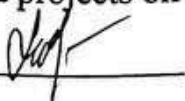
Qualification work for acquiring Master's degree in specialty 014.02 – Secondary education. Language and Foreign Literature (English). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Pedagogical Sciences, Assoc. Professor Rogulska O.O. – Khmelnytskyi, 2024.

The paper consists of total volume of 99 pages, the main text comprising 80 pages. The work contains 3 appendices and 76 cited sources.

Keywords: foreign language competence in monologue speech, developing foreign language competence in monologue speech, research-based projects, the 11th grade students, topic "Nature and Environment", English lesson.

Qualification work is devoted to the developing the 11th grade students' foreign language competence in monologue speech through research-based projects on "Nature and Environment".

In the paper theoretical analysis of the essence of the concept "foreign language competence in monologue speech" has been conducted; its structural components have been specified; the structural features, functions, types and stages of monologue teaching have been considered; the difficulties connected with the developing of foreign language competence in monologue speech have been identified; the psychological features of 11th graders as subjects of educational activity have been characterized; the peculiarities of using research-based projects for the developing of foreign language competence in monologue speech have been examined; the effectiveness of the implemented research-based project for the developing the 11th grade students' foreign language competence in monologue speech through research-based projects on "Nature and Environment" has been experimentally tested.

Author's signature

16.12.2024

The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	6
1 Теоретичні засади формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням інформаційно-дослідницьких проєктів.....	10
1.1 Теоретичний аналіз сутності іншомовної компетентності у монологічному мовленні у науковій літературі; структура іншомовної компетентності у монологічному мовленні	10
1.2 Структурні особливості монологу, функції, типи та етапи навчання монологічних висловлювань	17
1.3 Труднощі у формуванні іншомовної компетентності у монологічному мовленні; психологічні та психофізіологічні особливості учнів 11-х класів як суб'єктів навчальної діяльності	25
1.4 Особливості використання проєктів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів.....	30
2 Методика формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням інформаційно - дослідницьких проєктів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».....	37
2.1 Особливості формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням проєктів	37
2.2 Інформаційно-дослідницький проєкт для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля»	43
2.3 Організація, методика проведення та аналіз результатів експериментального дослідження щодо перевірки ефективності	

використання інформаційно-дослідницьких проєктів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».....	60
Висновки.....	82
Перелік джерел посилань.....	87
Додаток А Анкета для визначення рівня зацікавленості та мотивації учнів 11 класу у формуванні іншомовної компетентності у монологічному мовленні.....	93
Додаток Б Приклади комунікативних ситуацій для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності у монологічному мовленні.....	96
Додаток В Приклади опитувальників для проєктного навчання.....	97

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність проблеми формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням інформаційно-дослідницьких проєктів пов'язана з необхідністю логічно мислити, грамотно будувати своє висловлювання, чітко формулювати та доносити свої думки, ідеї та аргументи англійською мовою до слухачів. Використання інформаційно-дослідницьких проєктів на уроках англійської мови важко переоцінити, оскільки досліджуючи певну тему та розв'язуючи проєктне завдання, учні максимально залучені до процесу навчання, набувають навичок командної роботи, розвивають комунікативні здібності, вчаться аналізувати, систематизувати та узагальнювати інформацію, удосконалюють вміння презентувати та аргументувати свою позицію щодо поставленого завдання, застосовують теоретичні знання на практиці. Крім того, виконання проєкту засобами англійської мови, допомагає учням долати мовний і психологічний бар'єри, проявити ініціативність, креативність та самостійність у розв'язанні того чи іншого завдання. Такий підхід до навчання монологічного мовлення сприяє розвитку критичного мислення, самостійності та комунікативних навичок учнів, що є важливими аспектами їх подальшого освітнього та професійного розвитку.

Нормативними документами педагогічного спрямування, які показали пріоритетність викладання іноземної мови в Україні є: Закон України «Про Освіту» (2017 р.), «Концепція профільного навчання у старшій школі» (2013 р.), Концепція «Нова українська школа» (2016 р.), Наказ «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2023/2024 навчальному році» (2023 р.), «Положення про атестацію педагогічних працівників» (2020 р.), «Державний стандарт базової середньої освіти» (2020 р.), «Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх

навчальних закладів і спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов 10-11 класи (2020 р.) та ін.

Дослідженням особливостей навчання монологічного мовлення учнів старших класів на уроках англійської мови, займалися К. Костюченко, Т. Кравченко, М. Кузів, О. Павленко Т. Токарева та ін.; теоретичні засади монологічного мовлення аналізуються в працях Л. Кардаша, Л. Пікулицької, І. Стецько, О. Ничко, О. Мельник, О. Трубіциної, Т. Єременко та ін.; методиці викладання іноземних мов присвячені праці Н. Биць, О. Бігич, Н. Бідюк, Н. Бориско, Г. Борецької, С. Ніколаєвої та ін.; обґрунтування комунікативної природи монологічного мовлення висвітлюється в роботі О. Пасічник; питання сутності проєктної методики розглядається в працях Е. Арванітопуло, В. Зелінської, Є. Іжко, Ю. Коваленко, О. Устименко та ін.; теоретичні аспекти щодо використання особливостей проєктної методики обґрунтовуються в дослідженні В. Юрженко.

Про актуальність досліджуваної проблеми свідчать численні наукові доробки зарубіжних науковців (Ф. Бегьом (F. Begum), Дж. Д'юї (G. Dewey), У. Кілпатрік (W. Kilpatrick), Е. Коллінгс (E. Collings), Є. Паркхерст (E. Parkhurst)).

Хоча проблема формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням інформаційно-дослідницьких проєктів вже була предметом наукових досліджень, вона все ще потребує ґрунтовного опрацювання та висвітлення.

Отже, тема магістерської дипломної роботи є актуальною та перспективною.

Об'єкт дослідження – формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 11-х класів.

Предмет дослідження – інформаційно-дослідницький проєкт для формування іншомовної компетентності в монологічного мовлення учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати доцільність використання інформаційно-дослідницьких проєктів для формування

іншомовної компетентності в монологічному мовленні; розробити та експериментально перевірити ефективність впровадженого інформаційно-дослідницького проєкту для формування монологічного мовлення в учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».

Досягнення окресленої мети стало можливим завдяки виконанню **низки завдань**:

1. Здійснити теоретичний аналіз сутності поняття іншомовної компетентності у монологічному мовленні у науковій літературі; уточнити її структурні компоненти.

2. Розглянути структурні особливості монологу, схарактеризувати функції, типи та етапи навчання монологічних висловлювань.

3. З'ясувати труднощі пов'язані з формуванням іншомовної компетентності у монологічному мовленні; уточнити психологічні та психофізіологічні особливості учнів 11-х класів як суб'єктів навчальної діяльності.

4. Розглянути особливості використання проєктів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів.

5. Розробити та експериментально перевірити ефективність впровадженого інформаційно-дослідницького проєкту для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля».

Вирішення поставлених завдань зумовило вибір і використання таких **методів дослідження**: *аналіз і синтез* психолого-педагогічної, лінгвістичної, методичної літератури з теми дослідження, аналіз чинних програм і підручників; *систематизація* теоретичного матеріалу; *узагальнення*, який дав змогу сформулювати та конкретизувати висновки; *емпіричні методи* – спостереження й аналіз уроків іноземної мови, бесіди з учителями та учнями, аналіз методик учителів; констатувальний етап експерименту для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 11-х класів; формувальний етап експерименту з метою перевірки

ефективності розроблених і впроваджених вправ для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 11-х класів з використанням інформаційно-дослідницьких проєктів на матеріалах і вивчення теми «Природа і довкілля»; узагальнювальний етап для підбиття підсумків педагогічного експерименту; *математичні* – вможливили оброблення статистичних даних під час якісного й кількісного аналізу отриманих експериментальних даних.

Практичне значення дослідження. Досліджені та напрацьовані матеріали можуть знайти практичне використання на уроках англійської мови в 11-х класах під час вивчення теми «Природа і довкілля»; на позакласних, факультативних чи додаткових заняттях для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 11-х класів; при написанні курсових та дипломних робіт, рефератів, наукових статей та тез доповідей; під час підготовки до уроків з англійської мови, протягом проходження педагогічної практики та практичних занять з методики викладання англійської мови; у подальших дослідженнях з формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням проєктних методик на уроках англійської мови іншими науковцями.

Апробація результатів дослідження. Основні положення роботи було оприлюднено й обговорено під час: *науково-методологічного Інтернет-семінару* «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів», організованого кафедрою іншомовної освіти і міжкультурної комунікації Хмельницького національного університету (16 травня 2024 р.); *щорічної студентської конференції ХНУ* (21 травня 2023 р.).

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі: вступу, двох розділів, висновків, переліку використаних джерел (76 найменувань, 20 з яких іноземною мовою), трьох додатків. У роботі міститься 16 таблиць та 11 рисунків. Повний обсяг тексту складає 98 сторінок, основний зміст викладено на 80 сторінках.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ 11-Х КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ

1.1 Теоретичний аналіз сутності іншомовної компетентності у монологічному мовленні у науковій літературі; структура іншомовної компетентності у монологічному мовленні

«Говоріння це процес, який передбачає висловлення думок та ідей у формі усного мовлення, і його змістовий аспект заснований на вимовних, лексичних та граматичних навичках. Це продуктивна форма діяльності, в якій людина розповідає про події та факти, виражає свої думки, ставлення та емоції, ставить запитання та уточнює інформацію» [56].

Однак, для успішного говоріння необхідно виконувати певні умови, серед яких найголовнішими є: *мотивація*: наявність потреби та бажання особи висловлюватися; *ситуативність*: наявність умов, що стимулюють особу до говоріння.

Якщо в повсякденному житті людина висловлюється тільки в разі наявності потреби або необхідності, то в період навчання така затребуваність штучно генерується вчителем, а сама задача відіграє особливу роль «спускового механізму», що стимулює до початку мовлення.

Виходячи з цього можна зазначити, що «формування істотних умінь у говорінні є довгим та поетапним процесом, який включає поступовий прогрес від здатності сформулювати окрему ідею в одному реченні до складання більш розгорнутих та складних висловлювань» [28].

Згідно з різними джерелами, говоріння проявляється у двох головних формах: діалог та монолог. Водночас різниця між монологічним та діалогічним видом мовлення абстрактне, оскільки саме монологічне мовлення передбачає присутність об'єкту сприйняття, якому

адресоване висловлювання. Відтак, «монолог не потрібно розглядати як мовлення однієї людини, а радше репліку розтягнену в часі й обсязі. Вважається, що діалог є природною формою усного мовлення. Тому в більшості випадків прийнятою є стратегія навчання від діалогічного до монологічного мовлення» [28].

Визначення форми монологічного мовлення значно відрізняється від діалогічного. Відтак, «воно є розгорненим, у ньому відсутня загальна інформація, запозичена з контексту чи ситуації, оскільки нерідко вона здійснюється поза контекстом» [28].

Монологічне мовлення як поняття в методиках викладання описувалось по різному. Відповідно до цього, відомий науковець Л. Щерба дійшов до того, що «монологи значною мірою є рукотворною формою», вважаючи, що «мова може реально існувати лише в діалозі».

Р. Гельгард трактував це поняття як, «контекстуальне, на відміну від діалогічного, що знаходяться в найтіснішій залежності від ситуації» [10].

Згідно з численною кількістю наукових доробків, можна визначити, що процес монологічного мовлення є ходом висловлювання, задумів або інформативних ідей однією особою.

Загалом цей процес можна охарактеризувати як «форма комунікації, в якій ви виступаєте самі, розповідаючи про певну тему або висловлюючи свої думки з приводу певної проблеми» [23].

На думку О. Бігич «монологічне мовлення є усномовленнєвою формою спілкування, що передбачає зв'язне і неперервне висловлювання однієї особи, яке звернене до одного або декількох слухачів, співрозмовників (іноді – до самого себе)» [5].

Пропонуємо розглянути таблицю 1.1, де представлено трактування даного поняття різними науковцями.

Таблиця 1.1 – Трактування поняття «монологічне мовлення»

Прізвище науковця	Трактування поняття «монологічне мовлення»
Л. Виготський	Монологічне мовлення є результатом внутрішнього мовлення, яке людина використовує для формулювання власних думок.
В. Москалець	Монологічне мовлення це мовлення, в якому говорить одна особа, а інші слухають і сприймають її мовлення.
О. Казанжи	Монологічне мовлення це комунікаційний акт, у якому той, хто говорить, і той, хто слухає, не міняються ролями.
А. Алхазішвілі	Монологічне мовлення відіграє велике значення в контексті змістовної точки зору усної мови.
С. Пассов	У науковому контексті поняття „монологічне мовлення” не існує.
І. Зимня	Монологічне мовлення це процес послідовного вираження думок, що є результатом підготовленої або імпровізаційної діяльності мовця.
О. Скрипник	Монологічне мовлення це результат свідомого процесу, у якому мовцем виражається його суб’єктивна думка, організована в логічно завершений текст.
М. Бахтін	Монологічне мовлення це форма комунікації, що має певну завершеність, незалежність від реакції слухача і орієнтацію на власну логіку.

Більшість науковців вважають, що іншомовна компетентність в монологічному мовленні – це вміння проводити усномовленнєву діяльність

в монологічному мовленні згідно з комунікативним завданням. Згідно з загальними вимогами, іншомовна компетентність в монологічному мовленні зумовлює те, що «мовець вміє планувати, здійснювати і коригувати власну комунікативну поведінку під час породження та варіювання іншомовного мовлення у різних типах монологічних висловлювань відповідно до конкретної ситуації спілкування (контексту), мовленнєвого завдання й комунікативного наміру та згідно правил спілкування у цільовій національно-культурній спільноті»[5].

Трактування даного поняття висвітлено в таблиці 1.2

Таблиця 1.2 – Трактування поняття «іншомовна компетентність в монологічному мовленні»

Прізвища науковців	Трактування поняття «іншомовна компетентність в монологічному мовленні»
О. Леонтьєв	Іншомовна компетентність у монологічному мовленні це результат мовленнєвої діяльності, в якій відображаються соціокультурні знання, мовні навички та мовленнєві уміння.
Є. Пассов	Іншомовна компетентність у монологічному мовленні — це вміння створювати висловлювання відповідно до поставленої комунікативної мети, дотримуючись логіки, стилю та мовної правильності.
Дж. Керролл	Іншомовна компетентність включає здатність до ефективного використання мови в усіх формах, у тому числі монологічній. Монологічне мовлення потребує інтеграції лексичних, граматичних, фонетичних та когнітивних навичок для донесення ідей.

Кінець таблиці 1.2

Н. Гез	Іншомовна компетентність у монологічному мовленні – це здатність інтегрувати мовні знання з практичними навичками для створення послідовного і цілеспрямованого висловлювання.
В. Скалкін	Іншомовна компетентність у монологічному мовленні — це здатність висловлювати думки в послідовному і логічному вигляді, демонструючи адекватний мовний рівень і соціокультурну обізнаність.

Задля формулювання власного визначення терміну «іншомовна компетентність в монологічному мовленні» варто розглянути його складові.

Науковці О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька проаналізувавши структуру іншомовної компетентності в монологічному мовленні, визначили такі її компоненти: *знання, вміння, навички та комунікативні здібності*.

Отже, згідно з структурою першим структурним компонентом іншомовної компетентності в монологічному мовленні – вміння. У першу чергу це вміння поступово та правильно використовувати різні мовленнєві засоби для донесення своєї думки під час говоріння.

Одним з видів вмінь в монологічному мовленні є *загальні вміння*. Це стосується вмінь передавати основний сенс прочитаного або прослуханого у процесі монологічного мовлення; інтегрувати різні мовленнєві моделі відповідно до поставленої мети; описувати зображення чи ситуацію. До вмінь також відносяться: *спеціальні, інтелектуальні, організаційні та компенсаторні вміння*.

До *спеціальних вмінь* належать: уміння поєднувати кілька мовленнєвих зразків у логічну послідовність, дотримуючись певної схеми; уміння інтегрувати матеріал суміжних тем для поглиблення основної теми, комбінуючи та змінюючи структуру матеріалу як за змістом, так і за формою;

уміння ефективно застосовувати мовний матеріал (лексичний і граматичний) з конкретної теми, розширюючи мовлення відповідно до рівня підготовки учня та року навчання. *Інтелектуальні вміння* передбачають правильність та точність формулювання, планування та коригування різних висловлювань. Під *організаційними вміннями* ми розуміємо самотійну освітню діяльність.

Зокрема важливим вмінням в монологічному мовленні є *компенсаторні вміння*. До них відносяться вміння знаходити рішення в умовах дефіциту засобів мовлення, а саме: уміння передати значення незнайомого слова; уміння описувати через фізичні властивості та специфічні риси; уміння використовувати невербальні засоби спілкування (жести, міміка); уміння перефразувати думку.

Наступним компонентом є усномовленнєві *лексичні, фонетичні та граматичні навички*. Чим краще розвинені мовленнєві навички, тим автоматичніше виконуються мовленнєві операції, що дає змогу мовцю зосередитися на змісті свого висловлювання.

Третім структурним компонентом іншомовної компетентності в монологічному мовленні є *декларативні та процедурні знання*. До декларативних знань належать: знання про типи монологів та їх особливості; невербальні опори; різні стратегії в монологічному мовленні; значення паралінгвістичних елементів. Під *процедурними знаннями* ми розуміємо знання поведінки носіїв мовлення; знання та застосування причинно-наслідкового зв'язку; знання засобів невербальної комунікації тощо. І останнім компонентом є розвиток *комунікативних здібностей*. Вони включають такі монологічні здібності як мотивація та бажання говорити, здібність структурувати та організувати своє мовлення, здібність пам'ятати раніше сказане висловлювання та самовиражатись застосовуючи різні засоби монологічного мовлення, здібність коригувати свої висловлювання в самому процесі мовлення та здатність оцінювати самого себе.

Структуру іншомовної компетентності в монологічному мовленні зображено на рис.1.1.

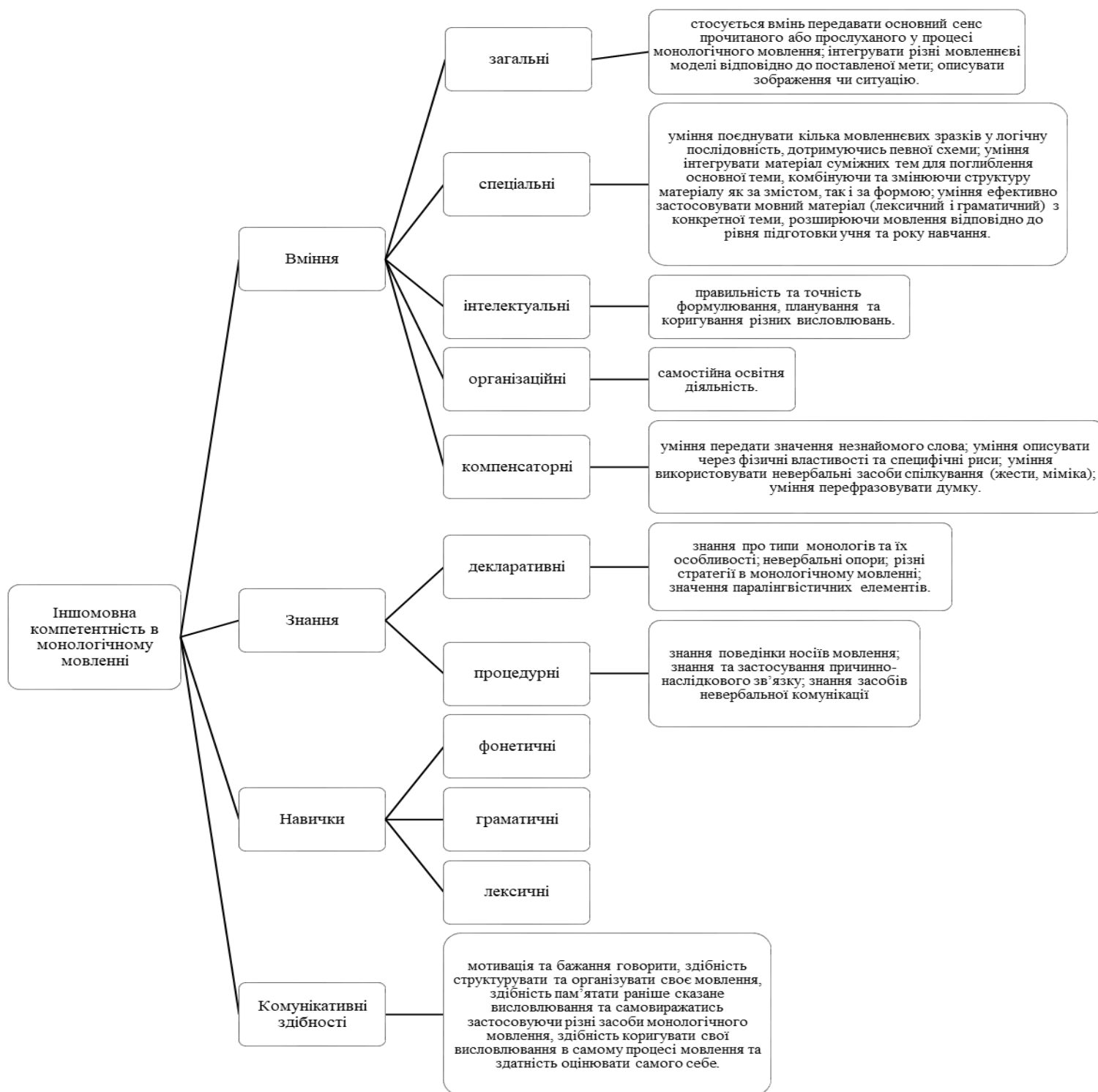

Рисунок 1.1 – Структура іншомовної компетентності в монологічному мовленні

Отже, зважаючи на все вищесказане, можна зробити висновок, що «іншомовна компетентність у монологічному мовленні (ІКММ) – це здатність реалізувати іншомовну усномовленнєву комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку галузях і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання та ґрунтується на складній та динамічній взаємодії відповідних умінь, навичок, знань і комунікативних здібностей особистості» [5].

1.2 Структурні особливості монологу, функції, типи та етапи навчання монологічних висловлювань

Після аналізу наукової літератури та трактування понять, ми можемо відзначити, що структура монологічного мовлення суттєво відрізняється від діалогічного. Основними компонентами монологу є *початок, середина та кінець*.

Першою складовою монологу є початок або «вступ», який вводить слухачів у тему та надає контекст для подальшого висловлювання. Другою складовою є середина монологу, яка демонструє «основну частину», де трактуються головні думки, ідеї, аргументація та інформація. Нарешті, останнім компонентом монологу є «висновок» або підсумок, де розгортаються заключні думки та підводяться підсумки раніше сказаного чи прочитаного (див. табл. 1.1) [16].

Табл. 1.1 Структурні особливості монологу

Частина	Зміст структурних частин монологу		
	Опис	Розповідь (повідомлення про подію)	Розмірковування
Початок	Загальна Характеристика об'єкту опису	Експозиція і зав'язка Подій ставлення	Теза, що виражає суб'єктивну думку, судження,
Середина	Послідовний опис окремих ознак об'єкту опису	Виклад перебігу подій в хронологічній послідовності. Їх кульмінація	Аргументований доказ судження – послідовне викладення аргументів
Закінчення	Заключна оцінка об'єкту опису	Розв'язка	Висновок

Особливу роль у структурі монологу відіграє його тематика, оскільки вона визначає цілісність та взаємозв'язок між різними частинами висловлювання. Зміст основної частини монологу залежить від вступу, а кінець монологу підводить підсумки сказаного раніше.

Проаналізувавши питання структурних особливостей монологу, можна стверджувати, що «*монологічне мовлення виконує певні комунікативні, психологічні та лінгвістичні функції*» [44]. До комунікативних функцій відносять:

- *інформативну* – повідомлення про об'єкти чи події навколишнього світу, опис явищ, дій або станів;
- *впливову* – спонукання до певних дій або запобігання небажаним діям, переконання у правильності чи хибності певних поглядів, ідей або дій;
- *експресивну (емоційно-виразну)* – використання мовлення для передачі емоційного стану мовця, зняття емоційної напруги або вираження почуттів;
- *розважальну* – мовлення, спрямоване на розвагу слухачів, наприклад, під час художнього читання, розповідей або жартів у неформальній бесіді:
- *ритуально-культову* – висловлювання, пов'язані з виконанням ритуалів чи участю в обрядових діях.

Кожна з цих функцій характеризується також своїми мовними засобами, психологічними стимулами та метою висловлювання [5].

Проаналізувавши наукову літературу можна сказати, що монологічне мовлення має наступні *психологічні функції*. До психологічних функцій належить:

- *однаправленість* – монологічне мовлення не передбачає безпосередньої відповіді чи вербальної реакції слухача;
- *зв'язність* – монологічне мовлення характеризується логічною структурою, у якій думки та речення пов'язані між собою як на рівні змісту, так і на рівні мовних засобів;

– *тематичність* – монологічне висловлювання зосереджується на конкретній темі, яка може бути розбита на підтеми або мікротеми для більш детального розкриття;

– *контекстуальність* – ситуація є початковою точкою для монологу, але надалі він набуває автономності, створюючи власний контекст. Монолог відрізняється від діалогу чи полілогу тим, що менш залежний від конкретної ситуації. У деяких випадках монолог може мати наочно-ситуативний характер, наприклад, у кінофільмах або телепередачах;

– *безперервність* – монологічне висловлювання має тривалу структуру і не обмежується однією фразою, що дає змогу повністю розкрити та завершити висловлену думку;

– *послідовність і логічність* – монологічне висловлювання розвивається через розширення, уточнення основної думки, а також є шляхом надання пояснень і обґрунтувань;

Ці функції визначають особливості монологічного мовлення з психологічного погляду.

Лінгвістичні функції монологу більш схожі на писемне мовлення, ніж на діалог. З лінгвістичної точки зору, монологічне мовлення відрізняється складністю та різноманітністю структури речень, розгорнутістю та завершеністю висловлювань, а також використанням експресивних мовних засобів. Для монологу характерні ускладнені конструкції, зокрема синтаксичні, із переважанням поширених речень, що логічно пов'язані між собою. У тексті монологу необхідно висвітлити всі аспекти, які в діалогічному мовленні можуть бути очевидними завдяки контексту ситуації.

Монологу також властиві специфічні мовні засоби, які забезпечують зв'язок між окремими реченнями, так звані засоби міжфразового зв'язку (ЗМЗ). До них належать лексичні й займенникові повтори, сполучники, сполучникові прислівники, адвербалії (прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця і часу), артиклі тощо.

Наприклад:

- *адвербалії часу і послідовності: before, now, then, finally, in the end.*
- *адвербалії причин і наслідку: that's how, so that, firstly, hence, though, since, therefore, as a result of.*

Крім того, у монологі активно використовуються усномовленнєві формули, які допомагають організувати висловлювання: почати, продовжити чи закінчити думку:

- *для початку: to begin with, well, that reminds me;*
- *для продовження: by the way, speaking of, bearing in mind;*
- *для завершення: in conclusion, let's leave it at that;*

Також використовуються вирази, які передають ставлення мовця до висловлювання:

- *ставлення до думки: to my mind, there's no doubt, it's evident, I believe, I am sure, obviously.*

Ці засоби забезпечують логічність, послідовність і зв'язність монологічного мовлення.

Беручи до уваги ці функції можна схарактеризувати *основні типи монологічних висловлювань: розповідь, опис, міркування*. Крім того, монологічні висловлювання можна класифікувати за такими категоріями, як причина, наслідок, час і простір.

Монолог-розповідь – це динамічний тип монологічного висловлювання, який описує розвиток подій, дій, пригод або станів. У такому монологі дійсність сприймається в процесі її змін і розвитку в хронологічному порядку.

До різновидів монологу-розповіді належать *монолог-оповідь і монолог-повідомлення*. *Монолог-оповідь* фокусується на подіях з життя самого розповідача, надаючи їм суб'єктивного та особистісного характеру, тоді як *монолог-розповідь* зазвичай охоплює об'єктивні факти з життя суспільства. *Монолог-повідомлення* є коротким і лаконічним викладом подій або фактів реальної дійсності в інформативній формі.

Головними засобами вираження часової послідовності подій у монологі-розповіді є видо-часові форми дієслів, такі як *Past Indefinite* та *Past Perfect*, а також сполучники та прислівники: *when, since, one day, then, the other day, in the afternoon, yesterday, first, after that*.

Для монологу-розповіді характерні прості та складнопідрядні речення з підрядними часу. У розповіді про минулі події вживаються форми *Present Indefinite* та *Past Perfect*. У випадках, коли описуються події, що звичайно відбуваються, використовують *Present Indefinite*, а для майбутніх подій – *Future Indefinite*.

У монологі-повідомленні переважають прості розповідні речення з дієсловами у формах *Present Indefinite* та *Present Perfect*, що відображають часову невизначеність характерну для цього типу мовлення.

Монолог-опис є констатуючим типом мовлення, у якому повідомляється про наявність або відсутність певних ознак об'єкта, описуються люди, природа, погода, предмети тощо, а також вказується їх просторове розташування та перераховуються властивості й характеристики.

Синтаксично монолог-опис характеризується використанням простих і складносурядних речень із переліковим або послідовним зв'язком. Часто застосовуються конструкції *there is/there are* та такі видо-часові форми, як *Present Continuous, Present Indefinite, і Past Indefinite*. Реальність описуваних явищ передається за допомогою дійсного способу дієслів.

Монолог-міркування базується на міркуваннях, які є результатом процесу мислення, під час якого на основі однієї або кількох тез формулюється висновок. Об'єктом роздуму зазвичай виступає проблема, яку потрібно вирішити, а причинно-наслідковий зв'язок між реченнями є ключовою особливістю цього типу мовлення.

Різновидом монологу-міркування є *монолог-переконання*, головною метою якого є вплив на аудиторію: переконання, формування певних поглядів або мотивація до дій.

Функціонально-сміслові типи монологів рідко існують у чистому вигляді. Наприклад, в описі можуть міститися елементи міркування, а в розповіді – елементи опису. Найбільше поєднання спостерігається між повідомленням, розповіддю та оповіддю.

Для монологу-міркування характерне вживання складнопідрядних речень із причинно-наслідковими, означальними, додатковими підрядними конструкціями, а також інфінітивних зворотів.

Відповідно до типів монологічного мовлення розрізняють *три етапи* навчання монологічному мовленню. *На першому етапі* потрібно навчити учнів об'єднувати різні зразки мовлення у одну понадфразову єдність. До прикладу: маючи тему «Природа та довкілля» учні можуть скласти речення, які будуть відповідати темі та є грамотно оформленими. На цьому етапі слід враховувати самостійність у висловлюванні.

Другим етапом є можливість самим будувати речення понадфразового типу. Для цього використовуються різні види наочності (зображення, презентації, малюнки, кодограми), вербальні (друкований текст, розповідь вчителя) та комбіновані опори.

Третій етап – це навчити учнів створювати висловлювання текстового рівня в обсязі визначеному програмою. Він характеризується вмінням виражати свою особисту думку щодо певної ситуації і ставлення до фактів чи подій використовуючи метод аргументацій. На цьому етапі вдосконалюються навички самостійного створення програми висловлювання, а увага учнів поступово переміщується з формулювання думки на її зміст і реалізацію комунікативного наміру.

Ось деякі *загальні вимоги* до побудови монологу:

Чіткість і логічна структура. Необхідно почати зі складання плану або структури для монологу. Поміркуйте про основні ідеї, які ви хочете включити, і розташуйте їх в логічному порядку. Кожен абзац або сегмент монологу повинен мати внутрішню логічну послідовність та зв'язок з попереднім та наступним.

Використання аргументів та прикладів. Підтримуйте свої ідеї або думки за допомогою аргументів і прикладів. Використовуйте факти, статистику, дослідження або особистий досвід, щоб переконати аудиторію у своїй точці зору.

Варіативність лексики та граматики. Збагачайте своє мовлення різноманітністю слів і фраз, щоб уникнути повторів і зробити ваш монолог цікавим для слухачів. Використовуйте різні типи речень (прості, складні, складноскорочені) та стилістичні фігури, щоб зробити своє мовлення більш зрозумілим і ефективним.

Правильна інтонація та ритм. Використовуйте варіацію тону голосу, паузи і акценти, щоб підкреслити ключові ідеї та залучити увагу слухачів. Ритм вашого монологу повинен бути природним.

У методиці навчання розрізняють два шляхи навчання монологічного мовлення «зверху вниз» та «знизу вверх».

Шлях «зверху вниз» передбачає оволодіння мовними навичками та актами спілкування шляхом вивчення та обговорення цілісних мовних творів. Формування вмінь у говорінні розпочинається з повторного відтворення (читання, прослуховування, заучування напам'ять) готового монологічного тексту, який служить зразком для висловлювань подібних до тексту. Поступово учні починають варіювати свій словниковий запас, вдосконалювати елементи і самостійно створювати подібні висловлювання. Декілька завдань, які можуть бути запропоновані, включають:

- відповіді на питання, що стосуються змісту і сенсу тексту;
- погодження або спростування тверджень;
- вибір дієслів, прикметників, ідіоматичних виразів, що використовуються автором для опису свого ставлення до людей, подій, природи тощо;
- аргументація;
- визначення основної ідеї тексту;

- коротке узагальнення змісту тексту, складання анотації або рецензії;
- розповідь тексту від імені головного героя, спостерігача, журналіста;
- створення альтернативного закінчення.

Цей підхід має кілька переваг. По-перше, текст визначає мовну ситуацію, і вчитель використовує її для стимулювання мовних висловлювань учнів та впровадження певних мовних вправ. По-друге, добре підібрані тексти є інформативними та сприяють досягненню освітніх цілей, оскільки вони стимулюють створення мовних висловів. Крім того, автентичні тексти різних жанрів надають значну опору у розвитку мовних навичок та служать як зразок для наслідування, що допомагає учням формувати власні мовні вислови за аналогією.

Шлях «знизу вгору» передбачає прогресивне навчання, починаючи зі оволодіння окремими мовними діями та їх поетапного комбінування для досягнення більш складних висловлювань. Цей підхід базується на припущенні, що поступове засвоєння мовної системи та компонентів монологічного мовлення у кроковій послідовності призводить до здатності самостійно брати участь у спілкуванні шляхом формування зв'язних усних та письмових висловлювань [5].

Цей метод може бути застосований вчителем:

- на початковому етапі навчання, коли учні ще не вміють читати або коли навчальні тексти не надають достатньої основи для розвитку навичок говоріння;
- на середньому та старшому етапах навчання, коли рівень знань мови та змісту з обговорюваної теми є достатньо високим. У цьому випадку монологи можуть будуватися на основі не одного конкретного тексту, а на основі багатьох текстів, прочитаних або прослуханих на рідній та іноземній мовах, з використанням міжпредметних зв'язків.

Контроль:

- відповідність видам монологу, конкретній ситуації;
- логічність, зв'язаність висловлювань;
- об'єм висловлювання, лінгвістична правильність.

Отже, монологічне мовлення є складним з точки зору композиції, оскільки вимагає чіткості думки, використання граматичних правил, логічності та послідовності у викладі змісту монологу. Це робить навчання монологічного мовлення викликом як для учнів, так і для вчителів. Вчителі англійської мови вирішують це складне завдання різними шляхами та на різних етапах навчання монологічному мовленню. У наступному підрозділі важаємо за доцільне розглянути труднощі у формуванні іншомовної компетентності в монологічному мовленні та шляхи їх подолання.

1.3 Труднощі у формуванні іншомовної компетентності у монологічному мовленні; психологічні та психофізіологічні особливості учнів 11-х класів як суб'єктів навчальної діяльності.

Розкривши значення базових понять дослідження, зясувавши сутність та структуру іншомовної компетентності у монологічному мовленні, визначивши структурні особливості монологу, функції, типи, етапи та шляхи навчання монологічних висловлювань, хочемо наголосити на труднощах у формуванні іншомовної компетентності у монологічному мовленні та зясувати шляхи їх подолання, знання яких допоможе ефективно планувати уроки з англійської мови, добирати відповідні методи, засоби та форми навчання.

Відтак, ефективність навчання монологічному мовленню часто залежить від труднощів, з якими зіштовхуються учні. Основні труднощі створення монологу, а відповідно й його навчання, полягають у необхідності граматично й інтонаційно правильно оформити розгорнуті думки, а також логічно пов'язати їх на смисловому та синтаксичному рівнях, які виходять за межі окремого речення. Оволодіння монологічним мовленням передбачає одночасне виконання двох завдань: формування змістовної та мовної програм

висловлювання. Закінчуючи одну фразу, мовець повинен передбачати початок наступної, а іноді й повністю планувати її структуру тощо.

Крім того, для успішного формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні важливо враховувати його типологічні особливості. Монолог не є монолітною формою мовлення, яку можна однозначно протиставити діалогу. Існує кілька типів монологічного мовлення, кожен з яких вимагає застосування різних методичних підходів для розвитку відповідних навичок, створення специфічних навчально-мовленнєвих ситуацій та надання учням різних видів опор.

Оскільки монологічне мовлення має складний психологічний характер, учні під час висловлювання повинні:

- утримувати в пам'яті попередньо сказане;
- уявляти повну структуру свого висловлювання;
- запам'ятовувати ключові слова та фрази;
- формулювати зміст поточної фрази;
- конструювати речення з відповідних мовних компонентів;
- долати вплив рідної мови, що може заважати граматичній і лексичній правильності;
- контролювати власне мовлення, виправляючи помилки, якщо це потрібно.

Відповідно до Державного стандарту базової та повної середньої освіти, старшокласники мають володіти і стратегіями монологічного мовлення, які включають: «1) *планування*: вміння розробити план спілкування у монологічній формі для передачі основного змісту того, що учень хоче сказати, без використання наявних ресурсів та обмежуючи висловлювання лише тим, що у змозі пригадати або знайти необхідні способи для вираження; вміння підготуватися і спробувати використати нові комбінації та вирази за допомогою зворотного зв'язку; 2) *компенсування*: вміння вжити просте слово, що означає щось подібне до поняття, яке учень хоче передати, і залучити самокорекцію; вміння «обіноземити» слово рідної мови з проханням про

підтвердження; вміння визначити риси чогось конкретного, назву якого учень не може пригадати; вміння передати значення за допомогою характеристики подібними значеннями; 3) *самоконтролю і самокорекції*: вміння почати ММ, вдавшись до іншої тактики, якщо спілкування неможливе; вміння запросити підтвердження того, чи правильно вжито певну форму; вміння коригувати плутанину з часовими формами або виразами, яка веде до нерозуміння, коли слухач (співрозмовник) вказує, що тут є помилка»[5].

Таким чином, монологічне мовлення потребує значного навантаження на оперативну і довготривалу пам'ять, мислення та мовленнєві механізми.

Однією з ключових проблем у формуванні іншомовної компетентності в монологічному мовленні є *психологічний бар'єр*: небажання говорити, страх помилок або критики з боку однокласників чи вчителя. У такій ситуації важливо створити доброзичливу атмосферу в класі, мотивувати учнів до висловлювання, зацікавивши їх актуальною темою, яка пов'язана з їхнім життєвим досвідом.

Іншою проблемою є *брак інформації або знань із певної теми* навіть рідною мовою, а також недостатній рівень володіння мовними засобами для побудови висловлювань. Для вирішення цієї проблеми необхідно надавати учням достатню кількість змістових і мовних опор, що базуються на сформованих фонетичних, лексичних і граматичних навичках. Завдання мають враховувати реальний інформаційний рівень учнів, а також міжпредметні зв'язки, які допоможуть легше впоратися із завданням. Використання вербальних і невербальних опор значно полегшує процес формування висловлювань.

Ще одна проблема полягає у *нерозумінні учнями мовленнєвого завдання*. Щоб подолати це, вчитель повинен чітко визначати тип монологу, який очікується, створювати відповідну навчально-мовленнєву ситуацію, формулювати конкретні інструкції та пропонувати необхідні опори.

Важливою проблемою є *несформованість вмінь самооцінювання*. Учні мають вміти оцінити свої власні досягнення та прогрес у формуванні

іншомовної компетентності в монологічному мовленні. Це допоможе у виявленні своїх сильних та слабких сторін, а також у визначенні аспектів, які потребують особливої уваги і опрацювання.

Не менш суттєвим є *неефективність використання часу* на уроці. У процесі навчання монологічного мовлення виникає ситуація, коли говорить лише один учень, а решта залишається неактивною. Це призводить до неефективного використання часу на уроці. Для вирішення цієї проблеми слід застосовувати парну та групову роботу, створювати ігрові ситуації, де інші учні можуть виконувати додаткові завдання: слухати, записувати, аналізувати або ілюструвати почуте. Важливо формулювати завдання для слухачів, щоб вони активно брали участь у навчальному процесі.

«Концепція загальної середньої освіти» визначає різнобічний розвиток індивідуальності дитини на основі виявлення її задатків і здібностей, формування ціннісних орієнтацій, задоволення інтересів і потреб як одне із основних завдань загальноосвітньої школи. Реалізація цього завдання потребує системного вивчення психічного розвитку учнів, оскільки успішність навчання іноземної мови в школі залежить від урахування психолого-педагогічних особливостей учнів учителями. Розглянемо ці особливості детальніше.

Процес навчання в 11 класі помітно вдосконалює мислення учнів. Зміст і логіка навчальних предметів, зміни в формах та характері навчальної діяльності сприяють розвитку вмінь самостійно мислити, дискутувати, порівнювати, аналізувати та робити висновки.

Пам'ять і увага одинадцятикласників зазнають значних змін. Учні розвивають здатність організовувати, контролювати та керувати своєю увагою й процесами пам'яті. Зі вступом у підлітковий вік інтенсивно розвиваються як абстрактно-узагальнювальні, так і образні компоненти мислення. Вони здатні ілюструвати поняття, розкривати їхній зміст через конкретні образи, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, виділяти головну інформацію та обґрунтовувати твердження.

Ставлення підлітків до навчання значною мірою залежить від якості роботи вчителя та його ставлення до учнів. За словами О. Лиси «учні вважають, що їхній успіх залежить не лише від учителя, але й від їхньої власної наполегливості, яка легше проявляється, коли вчитель є не лише вимогливим, а й добрим, справедливим і чуйним».

У підлітковому віці формується готовність до багаторазових досліджень – як практичних, так і теоретичних. Однією з характерних рис цього віку є схильність до експериментів, яка проявляється у прагненні все перевіряти самостійно, піддавати сумнівам, щоб переконатися в істинності отриманих знань.

Нові мотиви навчання, що виникають у цей період, пов'язані з бажанням розширювати свої знання, розвивати вміння й навички, необхідні для цікавих і творчих видів діяльності. Психологічні та психофізіологічні особливості одинадцятикласників свідчать, що в цьому віці навчання може стати усвідомленою потребою, однак існує ризик втрати інтересу до нього як основного виду діяльності. Саме тому важливо застосовувати ефективні методи і засоби для підтримки інтересу до навчання, зокрема у формуванні іншомовної компетентності в монологічному мовленні. Одним із таких засобів є інформаційно-дослідницький проєкт, особливості використання якого будуть розглянуті в наступному прозділі.

Відтак, формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні має здійснюватися через добре-продуману методичну систему, сприятливі умови навчання, ефективну підсистему вправ для розвитку монологічного мовлення, раціональне використання необхідних навчальних засобів, різноманітні та оптимальні форми роботи учнів на заняттях, а також відповідну структуру уроків англійської мови. Ефективність навчання монологічному мовленню залежить також від індивідуальних вікових особливостей учнів, їхньої мотивації до навчання, рівня уваги та зацікавленості у вивченні англійської мови. Наукові дослідження свідчать, що ключову роль у формуванні позитивного ставлення підлітків до навчання

відіграють такі аспекти, як зміст навчального матеріалу, його зв'язок із реальним життям, проблемний та емоційний характер викладу, а також організація пошукової та пізнавальної діяльності.

1.4 Особливості використання проєктів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів

Ефективним засобом формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні є проєктна діяльність. Метод проєктів був розроблений та запропонований Дж. Дьюї та В. Кіпатріком, відповідно до досліджень яких, навчання здійснюється через організовану діяльність учнів. Згідно з цим методом завдання створюються враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів і базується виключно на їхніх інтересах. Однією з ключових ідей є розуміння учнями важливості знань, які вони можуть здобути, виконуючи проєкт, і можливості використання цих знань у майбутньому [13].

У педагогічному енциклопедичному словнику, метод проєктів описується як система навчання, в якій учні отримують знання та навички через планування та виконання практичних завдань – проєктів, які поступово стають складнішими. Зазначається, що метод проєктів не повинен бути єдиним домінуючим методом, але повинен бути органічно вплетеним в освітній процес разом з іншими методами та технологіями навчання та виховання, як показує історичний досвід його використання [45].

У педагогіці проєктна діяльність вважається одним з методів організації педагогічного процесу, що ґрунтується на взаємодії, співпраці та спільному творчому процесі між педагогом і учнями в ході послідовних практичних діяльностей з метою досягнення поставлених цілей.

Найбільшою перевагою використання проєктів в навчальному процесі є ефективно поєднання теорії з практикою для розв'язання певних проблем. Відома методистка О. Устименко, визначила проєктну діяльність як «комплексний спосіб організації процесу проєктування, що передбачає

використання сукупності проблемних, наукових, дослідницьких, пошукових, інтерактивних та рефлексійних методів» [50].

Загалом вчені по-різному трактують дане поняття. Німецький вчений А. Флітнер охарактеризував метод проєктів як навчальний процес, що поєднує інтелектуальну, емоційну та практичну складові. Це означає, що осмислення здобутої інформації відбувається через особисте ставлення до неї, а оцінка результатів проявляється у створенні кінцевого продукту.

За словами О. Рибіної, метод проєктів є педагогічною технологією, яка спрямована не лише на інтеграцію наявних знань, але й на їх практичне застосування та здобуття нових знань, зокрема через самоосвіту [35].

С. Гончаренко визначає метод проєктів як спосіб організації навчання, у якому знання та навички формуються під час планування і виконання практичних завдань, що реалізуються у формі проєктів [58].

За визначенням Н. Кудрявицької, навчальний проєкт є формою навчально-пізнавальної, дослідницької, творчої або ігрової діяльності, яка здійснюється індивідуально, у парах або в групі. Вона має чітко визначену мету, методи та способи діяльності, спрямовані на досягнення спільного результату при вирішенні конкретної проблеми, яка є значущою для учасників проєкту.

Спільним для всіх вищеподаних визначень є те, що метод проєктів розглядається як засіб досягнення навчальних цілей, спрямований на активну самостійну діяльність учнів, яка може бути індивідуальною, груповою чи парною. Цей метод базується на виконанні конкретного завдання, під час якого учні здобувають корисні знання, вміння та навички з різних галузей знань.

Широке використання методу проєктів підтверджується широким розмаїттям типів проєктів. Вважаємо за доцільне розглянути деякі з них.

Американський професор Е. Колінгс зробила першу спробу класифікації навчальних проєктів, поділивши їх на:

- *Ігрові проекти* – групові заняття з дітьми, які включають різноманітні ігри, народні танці, драматичні постановки тощо.
- *Екскурсійні проекти* – організація цільових екскурсій для дослідження питань, пов'язаних із природою та суспільним життям.
- *Оповідальні проекти* – створення розповідей у різних формах: усній, письмовій, художній, вокальній, музичній тощо.
- *Конструктивні проекти* – спрямовані на створення корисного продукту.

Одна з класифікацій включає монопроекти (пов'язані з одним навчальним предметом) та міждисциплінарні проекти, прості та складні, відкрито, або приховано керовані вчителем. Кількість учасників також може варіюватися, саме тому проекти поділяються на індивідуальні та групові (парні). Щодо тривалості виконання проекти бувають короткочасними (приблизно до 1 місяця), середньої тривалості (від 1 місяця до 6) та довгостроковими (до року).

О. Устименко виокремлює наступні види проектів: *виробничі, інформаційно-дослідницькі, оглядові, організаційно-ігрові*.

Особливий інтерес викликає класифікація проектів, яка була запропонована Є. Полат. Науковиця виокремлює: *дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні та практично-орієнтовані проекти* [31].

Розглянемо більш детально кожен з цих типів проектів: [26].

- *Дослідницькі проекти* характеризуються структурою, що відповідає справжнім науковим дослідженням. Ці проекти сприяють розвитку логіки дослідження, оскільки їхня структура подібна до структури наукових робіт. Такий тип проектів включає: визначення актуальності теми, формулювання проблеми, предмета та об'єкта дослідження, постановку завдань, вибір методів і джерел інформації, визначення методології та обґрунтування гіпотези, розробку плану та шляхів вирішення проблеми. У процесі роботи також проводиться обговорення результатів у груповій діяльності,

оформлюються висновки, узагальнюються результати та визначаються нові проблеми для подальших досліджень.

– *Творчі проекти* передбачають використання нестандартних підходів до розв'язання проблем, які не мають заздалегідь детально розробленої структури спільної діяльності учасників. Вони розвиваються відповідно до запланованого кінцевого результату, узгоджуються з логікою спільної роботи, прийнятою групою, і враховують інтереси її учасників. Творчі проекти передбачають досягнення конкретних запланованих результатів і визначених форм їх представлення, таких як вечори, свята, журнали різних форматів, колективні колажі, відеофільми, вебінари тощо. Оформлення результатів таких проектів потребує ретельно продуманої структури, впровадження інновацій у побудову послідовності дій, а також їх інтерпретацію.

– *Ігрові проекти* мають відкриту структуру, яка формується під час розвитку проекту. Учасники виконують певні ролі, залежно від характеру та змісту проекту, а також особливостей проблеми, яку потрібно вирішити. Ігрові проекти відтворюють соціальні та ділові взаємини персонажів літературних творів, реальних осіб, героїв кінофільмів і мультфільмів, доповнюючи їх ситуаціями, створеними учасниками проекту.

– *Інформаційні або ознайомлювальні проекти* спрямовані на збір інформації про певне явище, ознайомлення учасників з цією інформацією, аналіз та узагальнення фактів для широкої аудиторії. В інформаційних проектах учасники опрацьовують зібрану інформацію, аналізують її та узагальнюють різноманітні факти й матеріали. Такі проекти потребують ретельно спланованої структури, яка може змінюватися в процесі виконання. Вони включають аналіз джерел інформації, обробку даних (узагальнення, зіставлення, висновки), оформлення результатів (у вигляді реферату, доповіді, статті, есе) та презентацію проекту із застосуванням електронних засобів. Інформаційні проекти часто називають ознайомлювально-орієнтовними, і вони нерідко стають складовою частиною дослідницьких проектів.

– *Практично-орієнтовані або прикладні проекти* мають явну спрямованість на результат, який повинен враховувати соціальні інтереси учасників. Вони потребують чіткої структури, що включає діяльність кожного учасника, а також добру організацію та координацію дій. Особливе значення для реалізації такого типу проектів має організація координаційної роботи, яка включає поетапне обговорення та презентацію отриманих результатів, а також визначення можливих способів їх практичного застосування. Проект передбачає розподіл практичних завдань між усіма учасниками із чітким визначенням їхніх функцій.

Така різноманітність класифікацій проектів свідчить про універсальність проектної методики в навчальному процесі та великий педагогічний потенціал, який вона має.

Услід за О. Устименко, та в межах нашого дослідження, найефективнішим проектом для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні вважаємо інформаційно-дослідницький проект, який передбачає систематичне дослідження певної проблеми, збір, аналіз і синтез інформації з різних джерел з подальшою презентацією результатів у формі усного монологічного висловлювання, що сприяє розвитку критичного мислення, навичок самостійної роботи та творчого підходу до вирішення поставлених завдань.

Необхідною умовою для здійснення успішної проектної діяльності є правильна поетапність. В цілому можна визначити чотири послідовних етапи проектування, які реалізуються покроково: *підготовчий; виконавчий; презентаційний; підсумковий*. [2].

Мета *підготовчого етапу* – планування навчальної діяльності відповідно до теми проекту, окреслення основних цілей і напрямів проектної діяльності; *виконавчий етап* включає підготовку учнів до виконання вправ та завдань передбачених проектом та роботу з пошуку необхідної інформації; *презентаційний етап* передбачає підготовку до презентації та представлення отриманих результатів дослідження; *підсумковий етап* – оцінювання та

обговорення результатів проєктної діяльності. Детальний опис кожного етапу представлено у підрозділі 2.1.

В загальному робота над навчальним проєктом полягає в тому, що учні працюють з інформацією, синтезують, аналізують різні ідеї, тобто формують і формулюють власні думки. Проєктна діяльність сприяє тому, що учні поступово оволодівають усією інформацією з теми, починаючи добре орієнтуватися в ній [17].

Будь-який розвиток і успіх неможливі без викликів та труднощів, що виникають у процесі роботи над проєктами. О. Устименко у своїй науковій праці «Труднощі використання проєктної технології навчання іноземних мов» окреслила низку проблем, які можуть виникати при впровадженні проєктної методики, а саме:

- *організаційні* – виникають протягом організації проєкту та передбачають врахування наступних аспектів: тема або тематична галузь майбутнього проєкту; формат кінцевого продукту, який учні презентуватимуть на завершальному етапі проєкту; практичні, розвивальні, освітні та виховні цілі, які повинні бути реалізовані під час проєктної діяльності учнів; мовний та мовленнєвий матеріал; вправи та завдання; форми та способи контролю/оцінювання;

- *поточного моніторингу* – передбачають належну якість оцінювання учнів, тобто пошук найдостовірніших способів оцінювання роботи учнів;

- *уникання рідної мови* – у творчому процесі проєктної роботи англійською мовою, на жаль, повністю уникнути рідної мови неможливо, але варто заздалегідь домовитися з учнями про умови спілкування;

- *психологічні* – залежать не від вчителя, а від учня, та передбачають незацікавленість у виконанні проєкту; небажання працювати в групах тощо. Для усунення слід обирати цікаві завдання та враховувати індивідуальні, психологічні та психофізіологічні особливості учнів [46].

Отже, проєкти є важливим засобом для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні, оскільки вони сприяють практичному застосуванню мовних знань, удосконалюють граматичні, лексичні та фонетичні навички учнів; допомагають чітко формулювати думки, аргументувати свої погляди; сприяють розвитку структурованості мовлення, оскільки вимагають логічної організації викладу, що включає вступ, основну частину та висновок, заохочують учнів до творчості, дозволяють експериментувати з формою подачі інформації, стилістичними засобами та презентаційними техніками, що робить мовлення яскравим і виразним; допомагають долати страх перед публічним виступом, покращити вимову, інтонацію та навчитися впевнено висловлювати свої думки перед аудиторією, інтегрують міжпредметні знання, розширюють кругозір і збагачують зміст мовлення; розвивають самостійність, навчають учнів планувати й реалізовувати свої ідеї. Усі ці аспекти роблять проєкти ефективним інструментом для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні, поєднуючи мовленнєву практику, творчість і комунікативні навички, а завдяки актуальним і цікавим темам проєктна діяльність підвищує мотивацію до використання іноземної мови, стимулюючи учнів до активної участі.

2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МОНОЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ УЧНІВ 11-Х КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ НА МАТЕРІАЛІ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ПРИРОДА І ДОВКІЛЛЯ»

2.1 Особливості формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів з використанням проєктів

Проєктна діяльність може використовуватись з метою навчання основних видів монологу: *опису, розповіді, доповіді/повідомлення, міркування/переконання*. Важливою умовою для здійснення успішної проєктної роботи є розробка *комплексу вправ і завдань*, які виконуються учніми послідовно під час роботи над проєктами.

За загальної класифікацією вправи бувають: *рецептивними, репродуктивними та продуктивними*.

У *рецептивних* вправах учень сприймає вербальну інформацію через слуховий або зоровий канал, а потім тим чи іншим способом показує, що він впізнає, розрізняє звуки, розуміє усне чи письмове висловлювання.

У *репродуктивних* вправах учень відтворює навчальний матеріал (звук, слово, речення, текст), повністю або з певними змінами. Всі репродуктивні вправи фактично є рецептивно-репродуктивними, бо учень спочатку сприймає певну вербальну інформацію від учителя, або з підручника, а вже потім її репродукує повністю або частково.

У *продуктивних* вправах учень самостійно створює висловлювання різних рівнів (від рівня речення до рівня тексту) в усній або письмовій формі. Якщо продукуванню усного чи письмового висловлювання передують сприймання і розуміння тексту, то вправа – рецептивно-продуктивна [19].

Кожен вид вправ для розвитку іншомовної компетентності в монологічному мовленні розподіляється на *некомунікативні, умовно-комунікативні та комунікативні*. *Некомунікативні* вправи спрямовані на

сприймання, усвідомлення та опанування певного мовного матеріалу (лексичні, граматичні, фонетичні завдання), який виконує роль підготовчого етапу. *Умовно-комунікативні* вправи орієнтовані на поступове залучення учнів до використання мовного матеріалу у контексті, близькому до реальної комунікації. Це можуть бути завдання на заповнення пропусків у тексті, побудову речень за зразком, опис ситуацій з використанням запропонованих ключових слів або відповідь на структуровані запитання.

Комунікативні вправи орієнтовані на активне використання мови для побудови монологів і можуть включати: створення коротких описів на основі отриманої інформації (наприклад, опис малюнків, схем або карти); розширення та трансформацію отриманого матеріалу (перетворення ідей з тексту чи аудіо у власний монолог); виконання творчих завдань із постановкою проблеми (створення монологів для вирішення ситуацій чи обговорення ідей); аналіз та оцінювання інформації (формулювання монологів для аналізу причинно-наслідкових зв'язків чи прогнозування розвитку подій); обговорення актуальних тем (висловлення власних думок у формі монологу). Такі вправи сприяють практиці мовленнєвих навичок, розвитку логіки викладу, структуруванню думок та використанню багатого мовного матеріалу, що необхідний для ефективного монологічного мовлення.

Згідно з шляхами та з трьома етапами формування вмінь монологічного мовлення, які детально схарактеризовано у підрозділі 1.2, до підсистеми вправ входять *три групи вправ* для навчання цього виду мовленнєвої діяльності: *I група вправ* – вправи на з'єднання речень у понадфразову єдність; *II група вправ* – вправи для оволодіння мінімонологами; *III група вправ* – вправи для оволодіння різними типами монологів.

Мета *вправ першої групи* полягає у навчанні учнів поєднувати раніше вивчені лексичні одиниці на рівні фраз і формувати висловлювання на рівні більш складної структури. Під час виконання цих вправ учні також повинні оволодіти засобами міжфразового зв'язку, які є характерними для монологу, що є метою навчання в даному циклі уроків.

Вправи першої групи можна віднести до умовно-комунікативних (наявність мовленнєвого завдання і ситуативності) продуктивних вправ. Це вправи на приєднання, в яких учень приєднує свою фразу до фрази, яку висловив вчитель, або інший учень. Також вправи на об'єднання структурно однотипних і різнотипних лексичних одиниць. Вони виконуються в режимах «вчитель-учень», «учень-клас». Висловлювання кожного учня обмежується рівнем фрази, але, поєднуючись із попередніми, утворює понадфразову єдність. Учитель керує висловлюваннями учнів, забезпечуючи логічний зв'язок між реченнями.

Метою *вправ II групи* є навчання учнів створювати висловлювання понадфразового рівня, які називаються мікромонологами. Це продуктивні комунікативні вправи першого рівня (учень реалізує акт мовленнєвої діяльності мовою, що вивчається), в яких допускається використання різних опор. Режими роботи: «учень-клас», «учень-група учнів», «учень-учень».

У вправах II групи мовлення учнів лише спрямовується і стимулюється комунікативним завданням. Для забезпечення логічної зв'язності висловлювань слабшим учням надаються різні опори, які поступово усуваються. Вибір опор залежить від типу монологу, на формування якого спрямована вправа, а також від рівня підготовки групи та окремих учнів, що визначається вчителем у кожному конкретному випадку. До опор відносять: *зображальні, вербальні, комбіновані*.

У ролі *зображальних опор* виступають окремі малюнки, слайди, кодограми. Вони допомагають створити навчально-мовленнєву ситуацію, а також варіювати її, відповідно, мовлення школярів.

Одним із важливих видів вербальної зорової опори є підстановча таблиця. Вона допомагає забезпечити логічний зв'язок між реченнями, граматичну правильність та правильний вибір мовних засобів, необхідних для побудови власного висловлювання.

Також застосовуються *ілюстративні невербальні опори*, які лише підказують тематику, певний зміст і послідовність висловлювань. Різновидом

повної вербальної опори може слугувати *висловлювання-зразок* у звуковому (фонограма, мовлення викладача) чи зоровому (друкований текст) варіанті. Для навчання усного мовлення ефективніше використовувати звуковий зразок (фонограму), який включає паузи після кожної фрази, дозволяючи учням будувати висловлювання за аналогією. Проте слід пам'ятати, що поступово опори обов'язково усуваються.

Мета *вправ III групи* – навчити учнів створювати монологічні висловлювання текстового рівня різних функціонально-сміслових типів мовлення в обсязі, який передбачений програмою для певного класу.

Вправи III групи відносяться до продуктивних комунікативних вправ другого рівня. Вони включають комунікативне завдання, сформульоване вчителем, і висловлювання учня. Такі завдання мотивують учня до мовлення, заохочують його до участі в іншомовній мовленнєвій діяльності та визначають межі висловлювання. Учні повинні заздалегідь засвоїти низку словосполучень і штампів, характерних для монологічного мовлення. Включення подібних словосполучень до монологічного висловлювання дає можливість передати своє особисте ставлення до обговорюваних подій та фактів.

Усі вправи мають відповідати певним вимогам:

- бути посильними за обсягом (враховуючи поступове збільшення складності мовленнєвого матеріалу.);
- залучати різні види пам'яті, сприймання і мислення: бути цілеспрямованим та вмотивованими;
- активізувати пізнавальну і розумову діяльність учнів;
- містити найтипівіші життєві приклади та ситуації спілкування.

Проаналізувавши типи вправ та їхню мету, було визначено основні етапи проєктування, які реалізуються покроково: *підготовчий; виконавчий; презентаційний; підсумковий.*

Підготовчий етап спрямований на планування навчальної діяльності учнів у межах проєкту та визначення основних цілей і напрямків цієї діяльності. Цей етап може бути реалізований через кілька послідовних кроків.

Спершу необхідно визначити основну ідею. У ході цієї роботи формуються команди для подальшої спільної проєктної діяльності. Наступним кроком є визначення мети шляхом обговорення та узгодження змісту мовного матеріалу. Під час розробки структури проєкту колективно обговорюються етапи проєкту (їх кількість і зміст), необхідних для досягнення мети, а також часові межі, після чого відбувається збір інформації.

Далі йде *виконавчий етап*, який передбачає мовленнєву підготовку школярів до виконання завдань проєкту і діяльність з пошуку необхідної для цього інформації. Тобто, після розробки інструментарію для збору даних (це можуть бути анкети, запитання для інтерв'ю, таблиці) необхідно організувати учнів для добору інформації.

Після чого наступає *презентаційний етап*. Його метою є підготовка презентації отриманих результатів проєктування. Школярі в групах обговорюють, яка інформація буде цікавою для їхніх однокласників і яким чином її представити. Заздалегідь визначається роль кожного в презентації кінцевого продукту проєкту, розподіляються обов'язки і відбувається репетиція презентації.

І останнім є *підсумковий етап*. Висновки про успішність проєкту робляться в результаті обговорення учнями проведеної презентації, заповнення різних бланків, анкет. Крім того, їхню роботу під час виконання проєктів оцінює вчитель, який спостерігав за діяльністю студентів під час групової взаємодії, також оцінюються результати самостійної позааудиторної роботи, і кінцевого продукту.

Слід зауважити, що на кожному етапі проєктної діяльності важливо стимулювати мовленнєву діяльність учнів. Рекомендується застосовувати різноманітні матеріали-стимули, як мовні, так і немовні (візуальні, звукові), що сприяють включенню в іншомовне середовище : плакати про охорону природи, інформаційні листівки, екологічні звіти, карти природоохоронних зон, плани екологічних акцій, туристичні буклети про заповідники, схеми екологічних маршрутів тощо.

Для кращого розуміння етапів проєктування, завдань, типів та видів вправ, які доцільно використовувати покроково для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні пропонуємо розглянути наступну таблицю (див. табл. 2.1).

Табл. 2.1 Вправи та завдання для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні з використанням проєктів

Етап	Групи вправ і завдань	Типи вправ	Види вправ і завдань
Підготовчий	<ul style="list-style-type: none"> - для визначення теми проєктної роботи - для формулювання проблеми проєкту - для актуалізації необхідної тематичної лексики 	<ul style="list-style-type: none"> - продуктивні комунікативні - рецептивно-продуктивні комунікативні, -рецептивні некомунікативні 	<ul style="list-style-type: none"> - обговорення афоризмів, цитат відомих людей, прислів'їв - обговорення обраної проблеми у мінігрупах - узагальнення та систематизація ідей
Виконавчий	<ul style="list-style-type: none"> - для розвитку вміль читання та говоріння - для навчання укладання анкети та проведення опитування - для організації пошуку інформації в мережі Інтернет - для навчання написання та представлення усного звіту 	<ul style="list-style-type: none"> - продуктивні комунікативні, -рецептивні некомунікативні, рецептивно репродуктивні некомунікативні -рецептивно-репродуктивні комунікативні, 	<ul style="list-style-type: none"> - висловлення власної думки (на понадфразовому рівні) щодо проблеми з опорою на ключові фрази - складання різних типів анкет за зразком - обговорення результатів опитування у мінігрупах

Презентаційний	<ul style="list-style-type: none"> - для навчання створення мультимедійної презентації - для навчання створення усної презентації проєктів 	<ul style="list-style-type: none"> -рецептивно-продуктивні комунікативні 	<ul style="list-style-type: none"> - обговорення та аналіз зібраної інформації і результатів опитування - створення мультимедійної презентації з опорою на зразок
Підсумковий	<ul style="list-style-type: none"> - для організації взаємоконтролю та взаємооцінювання проєктів 	<ul style="list-style-type: none"> -рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні, -продуктивні комунікативні 	<ul style="list-style-type: none"> -заповнення форм, відповіді на запитання для взаємооцінювання -групова бесіда

2.2 Інформаційно - дослідницьких проєкт для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля»».

Для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів доречно використовувати інформаційно-дослідницькі проєкти, основною метою яких є дослідити актуальні питання/проблеми, пов'язані з охороною природи та збереженням навколишнього середовища, в той час як кінцевим результатом виступає усна чи мультимедійна презентація на основі підготовлених письмових звітів, оформлених стінгазет, колажів, фотоальбомів, виставок, підготовлених відеоматеріалів чи проведеного опитування. Студенти працюють у мінігрупах і обирають одну з можливих екологічних тем проєкту: проблеми довкілля або способи вирішення цих проблем. Робота у мінігрупах проводиться відповідно до обраної теми. Учні збирають інформацію, обговорюють, аналізують і презентують свої результати у форматі мультимедійної презентації, розкриваючи екологічні проблеми та пропонуючи шляхи їх вирішення.

Відтак, на *підготовчому етапі* учні займаються різними завданнями, щоб визначити тему своєї проектної роботи, сформулювати проблему та обговорити план дій у малих групах. Спочатку їм можна запропонувати висловлювання відомих людей на необхідну тему, які вони коментують. Потім, у малих групах, слід обговорити та записати поняття, на які варто звернути увагу перед початком роботи. Після цього ідеї представляються всій групі та узагальнюються у вигляді “Mind-mapping” (складання семантичної карти). Таким чином, визначаються пункти, що можуть бути об'єктом майбутніх досліджень та проектів у малих групах. На цьому етапі учні також визначають, яку інформацію вони хотіли б включити до свого дослідження, способи її одержання (пошук в Інтернеті, листування, інтерв'ю, анкетування) розподіляють завдання між учасниками групової проектної діяльності, остаточно формуються групи та визначають формат кінцевого продукту проекту, такий як усна презентація або мультимедійний матеріал [55].

На цьому етапі учням можна запропонувати наступні вправи:

Exercise 1. Almost everyone is concerned about the environment, and I am sure you are too. It is fascinating to explore the beauty and diversity of nature and reflect on our role in protecting it. Of course, people think about nature for various reasons. Read the two quotations below. Do you agree or disagree with them? Provide your explanations.

“The Earth is what we all have in common”. (Wendell Berry)

“The greatest threat to our planet is the belief that someone else will save it”.
(Robert Swan).

Метою першої вправи є розвивати навички монологічного мовлення, критичне мислення та екологічну свідомість учнів. Учням пропонуються обговорити цитати про природу та довкілля.

Наступна вправа використовується з метою розвивати критичне мислення, аналізувати інформацію та ефективно представляти результати у груповій роботі.

Exercise 2. You are planning to participate in an environmental protection project. What aspects should you consider before starting your work?

- a. Discuss your ideas in small groups and create a list.
- b. Present your ideas to the class and summarize your decisions in the form of a mind-map.
- c. In your teams, choose one topic from the mind-map for a group project. Plan the content and gather the necessary information.

Possible Projects:

Project 1: “Causes of Environmental Problems”

- Conduct a survey on the main sources of environmental pollution in your community.
- Watch videos highlighting the causes of deforestation, air pollution, or water contamination.
- Study blogs, forums, and articles analyzing the root causes of ecological problems globally and locally.

Project 2: “Solutions to Environmental Problems”

- Conduct a survey among locals to identify common methods of nature preservation, such as recycling or tree planting.
- Analyze the advantages and disadvantages of various environmental initiatives, such as renewable energy projects or waste management systems.
- Watch videos on successful ecological projects and measures taken to protect nature.
- Explore blogs, forums, and articles on strategies for solving environmental issues, such as sustainable practices or community-driven conservation programs.

Крім того, учні працюють над активізацією лексичних одиниць, пов'язаних із темою, проводячи мовну підготовку “Brainstorming” (мозковий штурм) перед виконанням майбутнього проекту.

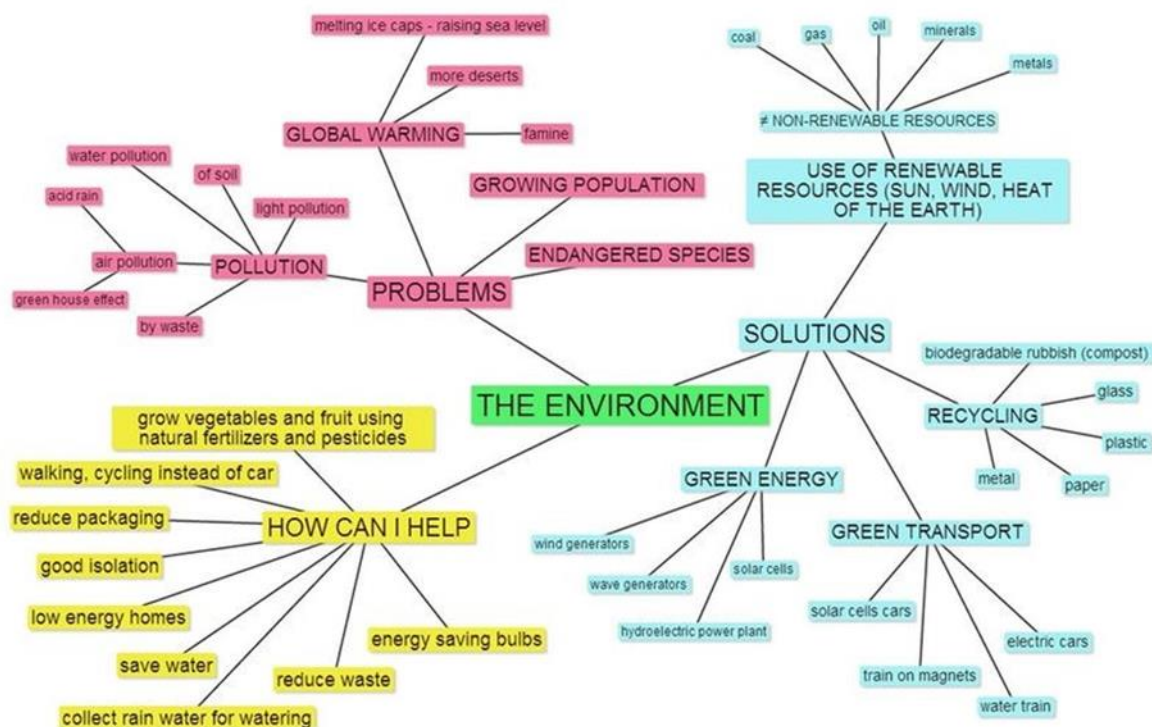

Рисунок 3.1 Приклад ментальної карти

Exercise 3. Put as many suitable phrases as you can into each section below.

1. *Ways to protect the environment:*
2. *Actions people or communities can take to help solve environmental issues*
3. *Descriptive words to explain environmental problems:*
4. *Actions governments can take to solve these problems:*

Окрім того, ми використали вправи з мережі Інтернет для актуалізації лексики з метою розширення словникового запасу, закріплення вже знайомих мовних одиниць, а також для підготовки учнів до подальшої роботи над завданнями, що вимагають використання великого словникового запасу у контексті монологічного мовлення. Для цього ми використали наступні вправи:

Exercise 4. Look at the pictures. Each shows a different environmental problem. Use the word bank to find the correct name for each problem and write it in the blank space below the picture. The word bank includes: soil erosion, overfishing, river pollution, poaching, global warming, overpopulation, endangered

species, litter, smog, glacier loss, desertification, fossil fuels, habitat loss, air pollution, deforestation, and landfill. Match each word to one picture.

<https://www.liveworksheets.com/w/en/english-second-language-esl/7762739>

ENVIRONMENT PROBLEMS

Write in the names of the items using this word bank: *soil erosion, overfishing, river pollution, poaching, global warming, overpopulation, endangered species, litter, smog, glacier loss, desertification, fossil fuels, habitat loss, air pollution, deforestation, landfill*

 1. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 2. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 3. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 4. <input style="width: 100%;" type="text"/>
 5. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 6. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 7. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 8. <input style="width: 100%;" type="text"/>
 9. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 10. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 11. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 12. <input style="width: 100%;" type="text"/>
 13. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 14. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 15. <input style="width: 100%;" type="text"/>	 16. <input style="width: 100%;" type="text"/>

Рисунок 3.2 Приклад завдання на актуалізацію опорних знань №1

Exercise 5. Look at the pictures and match each one with the correct word from the word bank, writing the matching word's number in the box next to the picture. Then, use the words from the word bank to fill in the blanks in the sentences, selecting the word that best fits the meaning

<https://www.liveworksheets.com/w/en/english-second-language-esl/44589>

Destroy vs Preserve the Environment!

1-oil slicks 2-global warming 3-polar ice caps 4-pollution 5-rainforests 6-reusable
7-renewable 8-endangered 9-extinct 10-aerosol 11-climate 12-greenhouse effect
13-biodegradable 14-balance 15-combat 16-destruction 17-acid rain 18-biodiversity
19-drought 20-erosion 21-exhaust fumes 22-fertilizers 23-wind energy 24-carbon dioxide

Match the words with the pictures. Then complete the sentences with the most suitable word.

a. _____ is very harmful to the environment.

b. Air _____ is a problem for all of us.

c. An _____ is contained in a spray can.

d. _____ continues to decline each year all over the world.

e. CO₂ has a lot to do with the so-called _____.

f. _____ are chemicals given to plants with the intention of promoting growth.

g. If the _____ melt, the ocean levels will rise.

h. Large _____ were found near the coast.

i. Sunlight is a _____ resource because we can use it to generate electricity without using it up.

j. The air get polluted with the _____ of thousands of cars.

k. The _____ of nature is very fragile.

l. The _____ did severe damage to the harvest and was followed by famine.

m. The laws to _____ air pollution should be stricter.

n. The Mediterranean _____ is good for growing citrus fruits.

o. The population of some _____ animals is declining dramatically.

p. The use of renewable sources could stop the _____ of the rainforests.

q. There are two kinds of plastic bottles: _____ bottles and single-service bottles.

r. They started a campaign to slow down the process of _____.

s. Trees give off oxygen and absorb _____.

t. Tropical _____ are the Earth's oldest living ecosystems.

u. Unless whales are protected, they will become _____.

v. We only use detergent and dishwashing liquid that is _____ so that we don't add to the pollution in the water supply.

w. Wind and water are the main agents of soil _____.

x. _____ comes out of a turbine and is turned into electrical energy.

Рисунок 3.3 Приклад завдання на актуалізацію опорних знань №2

На виконавчому етапі учні збирають інформацію (важливо розробити інструментарій для збору даних, а саме: анкети, запитання для інтерв'ю, таблиці), займаються вправами та завданнями, спрямованими на підготовку до роботи над проектом. Основною метою цих вправ є розвиток в учнів здатності детально розуміти прочитані фрагменти текстів, обговорювати їх у малих групах та висловлювати власну думку щодо їх змісту. У роботі з текстом учням ставляться наступні завдання:

Exercise 7. Read the text about what different people say about saving the planet. Discuss in small groups the main idea of the text. Find in the text words and word expressions showing the author's attitude to the facts of the text. Make a list of pros and cons for these actions using the table below. Express your personal point of view.

SAVING THE PLANET

Read the text carefully.

Years ago there wasn't a problem with rubbish because things like plastic and disposable nappies hadn't been invented. There wasn't so much packaging on items you bought either. But now with everything so over packaged wrapped and disposable we are suffering the consequences of far too much waste. The trouble is not everything can

be recycled or will rot away. You used to be able to get a refund on glass bottles when you took **them** back to the shop. Now **they** are either collected from your house by the council or you can take them to a bottle bank.

The fact that paper can be recycled and is easy to dispose is great, but remember paper is made from trees, which are important to the environment. The rainforests have been slowly disappearing for a while now. We need **them** not just because it helps with the climate. They are important as like all plants they give **us** oxygen. They are also a home to many animals **who** rely on them for their survival.

The best waste is organic, dead leaves; carrot tops, onion skins and so on all rot down and make fertile soil. This in turn will help the plants and vegetables giving **them** much needed food. So if you are able to have a compost heap in your garden you'll be helping the environment and your garden will love you for it.

Acid rain is another serious problem it is damaging to plants and is caused by pollutants such as sulphur dioxide and nitrogen oxides. **These** come from the burning of coal, oil and gas.

Dropping litter is not just a lazy thing to do **it** makes work for other people, is bad for the environment and looks ugly. So think before you drop litter either bin it or keep it and then bin it.

When rivers and seas are polluted by waste we are not only stealing **their** beauty but were spoiling it for ourselves too. Our health can also suffer. Sadly accidents do occur; oil slicks sometimes happen and wreck the environment. Animals tend to suffer the most from **these** incidents. **We** should really have in place something that will prevent so much destruction, rather than just waiting for it to happen, then trying to clean up the damage.

Nuclear waste has been the cause of controversy over the years. Radioactive material leaking out would be very serious indeed, it can cause real harm. This is why it is the most worrying.

Although we are trying to stop the hole in the ozone layer getting any bigger, nuclear waste is still a serious problem. The ozone layer protects us from harmful ultra - violet rays. Its hole has been caused by chlorofluorocarbons (cfc's) a chemical that was found in some products. Refrigerators used to contain **them**. So do we care enough about the earth we have inherited and our passing onto future generations? Or is it now all too late to do anything? Each one of us can make a difference and each and every one of us is responsible to the environment. **It** takes care of us; we should take care of it.

Source: <http://www.childrensmagazine.com/Environment.htm> (slightly adapted)

Рисунок 3.5 Приклад завдання на читання для розвитку іншомовної компетентності в монологічному мовленні

Environmental Actions	Pros	Cons
Recycling		
Composting		
Proper waste disposal		

Також ми використали відеоматеріали для ознайомлення з різними проблемами навколишнього середовища та їхніми причинами. У роботі з відео учням надаються наступні завдання:

Exercise 8. In order to learn more about the causes of the environmental problems, watch the video. Make notes about the causes and effects of environmental problems and be ready to discuss several questions after the video. Express your personal point of view. Make use of the phrases from these lists:

To express your opinion	To express your agreement	To express your disagreement
<ul style="list-style-type: none"> • In my opinion ... • From my point of view ... • Speaking personally ... • I think / consider / believe that ... • It seems to me that ... • I guess that ... • I have no doubt that ... 	<ul style="list-style-type: none"> • I agree with ... that ... • He/she is absolutely right, saying that ... • I hold the same opinion that ... • I am of one mind on that question. • I share the same point of view. 	<ul style="list-style-type: none"> • I don't agree that ... • I disagree, because ... • I don't think so, because ... • I take a different view on ... • On the contrary, ...

Рисунок 3.6 Візуалізація до вправи №4.

1. What do you do to help prevent pollution?
2. What can large cities do to improve their air quality?
3. Are you worried about global warming?
4. What are some things which you recycle?
5. What is the most important issue facing the environment today?

Рисунок 3.7 Візуалізація вправи після відео

Крім того, учні вчаться складати різні види анкет “Survey” та відображати результати проведених опитувань у вигляді діаграм.

Exercise 9. To learn the views of different people on the questions under your investigation, make up a questionnaire to conduct a survey. Working in small groups, make up a questionnaire:

Group 1: to find out how well people understand environmental problems.

Group 2: to learn the most effective ways of preserving nature.

Example 1: «How well people understand environmental problems»

(Multiple-Choice Questions)

1. How often do you think about environmental problems? a) Rarely b) Sometimes c) Often d) Every day
2. What do you consider the biggest environmental issue today? a) Climate change b) Air pollution c) Deforestation d) Plastic waste

3. Do you think humans are the main cause of environmental problems?
a) Yes b) No c) Partially

4. What source of information helps you understand environmental problems the most? a) News and media b) School/education c) Social media d) Personal experience

5. How serious do you think environmental issues are? a) Extremely serious b) Serious but manageable c) Not very serious

6. How likely are you to participate in activities to reduce environmental problems? a) Very likely b) Likely c) Unlikely d) Never

Example 2: «Effective ways of preserving nature»

(Yes-No Questions)

1. Do you regularly recycle waste at home? a) Yes b) No

2. Have you ever planted a tree or participated in reforestation projects?
a) Yes b) No

3. Do you avoid using single-use plastics? a) Yes b) No

4. Do you support the use of renewable energy (e.g., solar or wind power)?
a) Yes b) No

5. Do you believe educating people is the most effective way to preserve nature? a) Yes b) No

6. Would you join community clean-up activities? a) Yes b) No

7. Do you think government policies can make a significant difference in preserving nature? a) Yes b) No

На даному етапі відбувається аналіз і систематизація одержаної інформації, акцентується увага на навичках написання звітів та проведення усних доповідей або повідомлень, що базуються на результатах опитування та обробленні необхідної інформації, пов'язаної з досліджуваною проблемою. Регулярні «доповіді» на заняттях про виконану роботу допомагають не лише побачити реальне просування проекту, але й забезпечують певним чином поточний контроль та оцінювання роботи. З метою розвитку в учнів монологічного мовлення доповіді про результати проектної діяльності

необхідно проводити в усній формі у вигляді повідомлень. Доречно використовувати різні опори (логіко-синтаксичні схеми або плани-інструкції) розроблені учителем.

Exercise 10. In small groups, discuss the results of your survey and write a report. Make use of the plan and key phrases below. Present your report in class.

I. Heading

1. Subject:
2. Name(s):
3. Date:

II. Introduction

State the purpose of the report, when and how the information was gathered.

1. The purpose/aim/intention of this report is to examine/assess/evaluate the results of a survey in which people/students/viewers were asked about... (e.g. their efforts to protect nature or their favorite natural sites).

2. This survey was carried out/conducted by means of...

3. The questionnaire consisted of...

III. Main body

The whole information collected and analyzed is presented clearly and in detail. Subheadings, numbers, or letters can be used to separate each piece of information.

1. Of the (number) people/students questioned/asked/interviewed, % of people were of the opinion...

2. The majority/minority of people believed/preferred...

3. In general/generally/on the whole...

IV. Conclusion

Sum up the points mentioned above. If necessary, a recommendation can be included as well (one way of summing up is making some general comments).

1. In conclusion, we found that...

2. Based on our findings, we recommend...

Exercise 11. Study websites dealing with articles, blogs, and videos on issues related to nature and the environment. Gather information and opinions of different people on the topics under investigation. Discuss the information and make a list of all significant facts. Deliver an oral speech on the findings. Pay attention to the scheme below:

1. The main purpose of our research/investigation was to outline/present/examine/evaluate... On the whole, we found out that... Besides, we should point out that...

2. In general, we have already made/studied/watched/read/listened to/interviewed... Although we are still to cover...

3. My task was to search for/make/watch/read/interview/listen to/analyze...

4. Our study has shown that...

5. In conclusion, I can say that...

На *етапі презентації* учні готуються до усної або мультимедійної презентації результатів своєї проектної роботи. Вони ознайомлюються зі структурою та мовними особливостями усної презентації проекту, аналізують всю зібрану інформацію та складають план своєї доповіді “Project outputs”. Потім переходять до підготовки самої усної презентації, де вони представляють результати своєї проектної діяльності [17].

Exercise 12. Prepare a presentation. Before starting, review the structure scheme provided and consider the following tips.

Для того, щоб студенти змогли належним чином скласти та оформити усну чи мультимедійну презентацію, їм надаються поетапні рекомендації інструкції.

Особливостями презентації є глибинність змісту, розгорнутість висловлювання, чітка організація, що характеризується мовною та інформаційною складністю (насиченістю) і має ефективний вплив на аудиторію. «До цілей презентації належать: детальний виклад інформації, вираження і представлення власного бачення, аргументованість точок зору,

переконання. Усне висловлювання передбачає, що учень уміє встановлювати контакт з аудиторією, взаємодіяти з слухачами. Структура презентації: 1) короткий виступ, що містить основну ідею і постановку цілей; 2) детальний виклад інформації, розвиток основної ідеї, її обґрунтування, уточнення; 3) висновки; 4) залучення до обговорення (дискусія)» [5].

Exercise 13. Make a presentation.

Group 1: Prepare an oral presentation about “Causes of Environmental Problems”. Before starting, review the tips provided below and take notes.

Group 2: Prepare an oral presentation to “Solutions to Environmental Problems”. Before starting, review the tips provided below and take notes.

How to Give a Killer Presentation

1. Harness the power of storytelling.
2. Embrace audience participation.
3. Use multimedia elements effectively.
4. Foster connection through empathy.
5. Create a memorable visual identity.
6. Practice active listening.
7. End with a strong call to action.

PaperWriter.com

Рисунок 3.8 Поради щодо ефективного усного виступу

LEARN ENGLISH WITH HARRY

PRESENTATIONS IN ENGLISH

USEFUL PHRASES

SETTING THE SCENE

- It's good to see you all here.
- I'm very pleased to be here.
- I'm glad you could all make it.
- Thank you (all) for coming.

www.englishlessonviaskype.com

INTRODUCING A TALK

- What I'd like to do in this presentation is...
- First, I'll give a brief overview of...
- Then I'll talk about...
- After that, I'd like to show you...

www.englishlessonviaskype.com

REFERRING TO VISUALS

- You will notice on this chart...
- Looking at this slide, we can see...
- Have a look at these figures...

RECAPPING

- As I mentioned earlier ...
- As I pointed out earlier ...
- To sum up ...
- Let's summarise briefly what we have looked at.
- Here is a quick recap of the main points of this section.
- I'd like to recap the main points.

www.englishlessonviaskype.com

COMING TO AN END

- And this is my key point.
- I'd like to finish by thanking you all.
- I'll be happy to take any questions now.

www.englishlessonviaskype.com ©

Рисунок 3.9 Корисні вирази для презентації

Основною метою підсумкового етапу є аналіз та оцінка процесу і результатів проектної роботи учнів. Учні обговорюють представлені проекти в малих групах і, користуючись опитувальниками для взаємооцінювання, оцінюють якість результатів проектування та презентацій. Крім того, заповнюючи картки для самооцінювання, учні розповідають про свої отримані навички під час проектування, вказують на труднощі, з якими стикалися, а також відзначають позитивні сторони своїх проектів та їх недоліки. Отримана інформація використовується вчителем для остаточної оцінки проектної діяльності учнів [17].

Exercise 14. Teamwork Evaluation. In the matrix below, assign a numeric value (1-100) for each statement.

Teamwork Rating:

Leadership Rating:

Communication Rating:

Information Sharing Rating:

Supportive Behavior Rating:

Teamwork Evaluation						
Team Member Name	Seed Attitude	Collaborated	Focused on Task	Participated	Performed Job	Total
	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1125
	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1125
	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1125
	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1	5 4 3 2 1125

Team Total:400

Evaluate whether you and your teammates worked well together.

5 - All the time
4 - Most of the time
3 - Some of the time
2 - Rarely
1 - None of the time

Рисунок 3.10 Бланк оцінювання

Отже, під час роботи над проектом було встановлено, що застосування на практиці отриманих теоретичних знань та робота над інформаційно-дослідницьким проектом значно підвищили мотивацію учнів до вивчення англійської мови та сприяли формуванню іншомовної компетентності у монологічному мовленні.

2.3 Організація, методика проведення та аналіз результатів експериментального дослідження щодо перевірки ефективності використання інформаційно-дослідницьких проектів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля»

На констатувальному етапі експерименту здійснено теоретичний аналіз сутності поняття іншомовної компетентності у монологічному мовленні; уточнено її структурні компоненти; розглянуто структурні особливості монологу, схарактеризовано функції, типи та етапи навчання монологічного висловлювання; з'ясовано труднощі пов'язані з формуванням іншомовної компетентності у монологічному мовленні та окреслено шляхи їх подолання; уточнено психологічні та психофізіологічні особливості учнів 11-х класів як суб'єктів навчальної діяльності; розглянуто особливості та доцільність використання проектів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні; визначено особливості формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів із використанням проектів. На формувальному етапі експерименту було перевірено набутий рівень сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні після проведення навчання шляхом повторного контролю. На узагальнювальному етапі експерименту було проаналізовано та інтерпретовано отримані результати дослідження.

Відтак, перейдемо до нашого експериментального дослідження. Експеримент проводився на базі мовної студії А+ в м. Хмельницький. В ньому

брали участь дві групи по 10 учнів. Загалом в експерименті брали участь 20 учнів 11-ого класу.

Враховуючи графік та план проведення нашого експерименту, було проведено по 2 заняття англійської мови на тиждень, протягом 4 тижнів. Як зазначалось раніше, на етапі підготовки до дослідження було проведено анкетування з метою визначення ступеню зацікавленості та мотивації учнів у вивченні англійської мови та у формуванні компетентності з монологічного мовлення. Анкета представлена у додатку А. Попередні результати анкетування показали, що близько 70% учнів мають труднощі з висловленням своєї думки відповідно до поставленого завдання та під час публічних виступів; 80% учнів відчувають страх, коли спілкуються англійською мовою, через це вони переважно мовчать, більшість оцінюють свої вміння вести монолог англійською мовою як незадовільні. З результатів анкетування, нами було визначено, що більшість учнів не мають мотивації покращувати свій рівень володіння англійською мовою, через одноманітність завдань.

Згідно з Державним стандартом базової та повної середньої освіти учні 11-х класів продовжують етап розвитку монологічного мовлення, метою якого є досягти рівню B1 у випадку навчання у закладах середнього навчального рівня та B2 – навчаючись у профільних закладах освіти. Виходячи з цього, на момент завершення навчання учні мають: без попередньої підготовки висловлюватись на подану тему; точно передавати зміст прочитаного, відповідаючи на запитання та обґрунтовуючи свою відповідь; активно долучатися до дискусії, майстерно доводити свою точку зору та власне ставлення до проблеми чи ситуації; залучати матеріал суміжних тем поглиблюючи її та комбінуючи за формою монологічного мовлення.

Згідно з програмними вимогами випускник загальноосвітнього навчального закладу має вміння: «висловлюватися відповідно до певної ситуації або у зв'язку з прочитаним, почутим, побаченим матеріалом, висловлюючи свої переконання, думки, згоду або незгоду; описувати об'єкти повсякденного оточення, події і види діяльності, в яких учень бере участь;

розповідати про себе, про свою родину та друзів, про повсякденне життя, про минулу діяльність, про плани на майбутнє, дотримуючись нормативного мовлення; передати зміст книжки, фільму, вистави тощо, висловлюючи своє ставлення/враження. Обсяг висловлювання має бути не меншим за 20 речень (академічний рівень), 22 (рівень стандарту)» [5].

Аспектами формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні є вміння, знання, навички, комунікативні здібності, рівень сформованості яких забезпечує здатність учнів будувати монологічне висловлювання. Мета контролю – перевірка вмінь висловлюватися у межах мовного та мовленнєвого матеріалу. Об'єкт контролю – рівень сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні та її складових, а саме: вмінь, навичок, знань та здібностей монологічного мовлення.

У методиці навчання іноземних мов та культур, О. Бігич, було виокремлено критерії оцінювання рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні, які представлено в таблиці 2.1

Таблиця 2.1 Критерії оцінювання рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за О. Бігич

Критерії оцінювання рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні
1) відповідність висловлювання темі (ситуації) і досягнення комунікативної мети (вирішення комунікативного завдання);
2) обсяг висловлювання;
3) темп висловлювання;
4) комбінування різних мовленнєвих зразків;
5) ступінь зв'язності, логічності, аргументованості висловлювання;
6) структурно-композиційна завершеність висловлювання;
7) наявність елементів творчості у висловлюванні;
8) фонетична, лексична, граматична і стилістична правильність мовлення учнів у монологічній формі.

Отже, беручи до уваги представлені вище критерії, та зважаючи на те, що рівнева характеристика має важливе значення в об'єктивному оцінюванні, ми розробили власні критерії, показники та рівні сформованості іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів.

Критерій *відповідності та повноти викладу інформації* застосовується для оцінки якості монологічного мовлення, а саме: відповідність змісту комунікативній ситуації, здатність вдало оперувати різними видами інформації (головною та другорядною); вміння повністю розкривати тематику висловлювання в необхідному змісті; вміння наводити відповідні та нестандартні приклади; здатність висловлювати та аргументувати власну думку відповідно до теми.

Критерій *цілісності та зв'язності висловлювання* відіграє важливу роль в оцінюванні мовленнєвих навичок учнів. Він дозволяє з'ясувати наскільки аргументованою та логічною є викладена думка стосовно певного висловлювання. Варто відзначити, що особливим аспектом цього критерію також є структурованість та відповідність мовленнєвого матеріалу поставленому завданню. Серед важливих умінь які оцінюються цим критерієм є вміння уникати прогалин між думками та чітко і впевнено висловлювати свою думку; здатність продовжувати головну думку в процесі монологічного мовлення; вміння застосовувати великий обсяг засобів міжфразового зв'язку.

Критерій *фонетичної, лексичної, граматичної і стилістичної коректності мовлення* слід використовувати, щоб оцінити вміння правильно і доречно використовувати граматичні або лексичні структури; здатність дотримуватися стилю висловлювання, враховуючи мету монологічного мовлення; вміння чітко дотримуватись правил артикуляції звуків, використовуючи певну інтонацію для насичення мовлення.

Критерій *лексичної насиченості та творчості висловлювання* варто використовувати для оцінки вміння застосовувати творчий підхід та оригінальні ідеї в межах поданої теми; володіння достатньо великим словниковим запасом для висловлення своєї думки без вагань та з невеликою

затратою сил; вміння надавати унікальність тексту за допомогою експериментів з формою монологічного висловлювання; використання різних ускладнених лексичних структур; вміння інтегрувати різні елементи з інших галузей (історія, література, мистецтво); виявляти критичне мислення імпровізуючи в процесі мовлення.

Для оцінки сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 11-х класів ми пропонуємо використати наступну шкалу: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Розподіл балів за якісними критеріями подано в таблицях 2.4, 2.5, 2.6.

Таблиця 2.4 – Шкала оцінювання сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «відповідності та повноти викладу інформації»

Оцінка	Показники сформованості вмінь
«відмінно» (5)	Висловлювання повністю відповідає комунікативній ситуації та поставленій задачі; повністю розкриває тему висловлювання, охоплюючи всі необхідні аспекти; чітко розрізняє головну та другорядну інформацію, акцентуючи увагу на ключових аспектах; наводить доречні та нестандартні приклади; висловлює та аргументує власну думку відповідно до теми.
«добре» (4)	Висловлювання здебільшого відповідає комунікативній ситуації та задачі; тема розкрита загалом, але можуть бути незначні пропуски в

	<p>деталях; розрізняє головну та другорядну інформацію, хоча акценти на важливих аспектах можуть бути нечіткими; наводить здебільшого типові, але доречні приклади; формулює власну думку з достатньою аргументацією.</p>
<p>«задовільно» (3)</p>	<p>Висловлювання частково відповідає комунікативній ситуації та задачі; розкриття теми поверхове, з помітними прогалинами; часто плутає головну та другорядну інформацію; приклади шаблонні або не завжди доречні; висловлює думку поверхово, аргументація слабка або неповна.</p>
<p>«незадовільно» (2)</p>	<p>Висловлювання не відповідає комунікативній ситуації та задачі; тема не розкрита або розкрита неправильно; не розрізняє головну та другорядну інформацію; відсутні приклади або вони нерелевантні; власна думка не висловлена або не аргументована;</p>

Таблиця 2.5 – Шкала оцінювання сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «цілісності та зв'язності висловлювання»

Оцінка	Показники сформованості вмінь
«відмінно» (5)	Думка викладена аргументовано, логічно та послідовно; відсутні прогалини між думками, структура висловлювання чітка; успішно продовжує головну думку протягом усього висловлювання; використовує великий обсяг засобів міжфразового зв'язку.
«добре» (4)	Думка викладена логічно, але можуть бути незначні прогалини чи недоліки в аргументації; структура висловлювання зрозуміла, хоча є незначні порушення послідовності; продовжує головну думку, але місцями може втрачати чіткість; використовує достатній, хоча й обмежений набір засобів міжфразового зв'язку.
«задовільно» (3)	Логіка думки порушується, прогалини між ідеями помітні; структура висловлювання слабка, з труднощами у зв'язності; головна думка переривається, перехід між ідеями нечіткий; засоби міжфразового зв'язку використовуються мінімально або невідповідно;

«незадовільно» (2)	Думка викладена хаотично, без логіки та послідовності; прогалини між думками значні, структура відсутня; головна думка не підтримується або часто губиться; засоби міжфразового зв'язку відсутні або використовуються неправильно.
-----------------------	--

Таблиця 2.6 – Шкала оцінювання сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «фонетичної, лексичної, граматичної і стилістичної коректності мовлення»

Оцінка	Показники сформованості вмінь
«відмінно» (5)	Граматичні та лексичні структури використовуються правильно і доречно відповідно до мовленнєвої ситуації; чітко дотримується стилю висловлювання, враховуючи мету монологічного мовлення; артикуляція звуків правильна, інтонація природна і виразна, що надає мовленню насиченості.
«добре» (4)	Граматичні та лексичні структури використовуються здебільшого правильно, з незначними помилками; стиль висловлювання відповідає меті мовлення, хоча можуть бути незначні відхилення; артикуляція звуків здебільшого правильна,

	інтонація достатньо природна, але місцями недостатньо виразна.
«задовільно» (3)	Використання граматичних і лексичних структур містить помітні помилки, що впливають на розуміння; стиль висловлювання не завжди відповідає меті мовлення; артикуляція звуків непослідовна, інтонація слабка, що робить мовлення менш зрозумілим.
«незадовільно» (2)	Граматичні та лексичні структури використовуються неправильно, з численними помилками; стиль висловлювання не відповідає меті мовлення або повністю відсутній; артикуляція звуків неправильна, інтонація монотонна або невідповідна, що ускладнює сприйняття мовлення.

Таблиця 2.7 – Шкала оцінювання сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «лексичної насиченості та творчості висловлювання»

Оцінка	Показники сформованості вмінь
«відмінно» (5)	Уміло застосовує творчий підхід та пропонує оригінальні ідеї в межах поданої теми; має великий словниковий запас, висловлює думки чітко, без вагань і з мінімальними

	зусиллями; використовує різноманітні ускладнені лексичні структури; демонструє критичне мислення та імпровізує, адаптуючись до контексту мовлення.
«добре» (4)	Виявляє творчий підхід, але оригінальність може бути частково обмеженою; словниковий запас достатній для висловлення думок, хоча іноді можуть виникати паузи; Використовує ускладнені лексичні структури, але з деякими обмеженнями; частково демонструє критичне мислення, імпровізація може бути обмеженою.
«задовільно» (3)	Творчий підхід мінімальний, висловлювання шаблонне; словниковий запас обмежений, висловлення думок викликає труднощі та потребує значних зусиль; використовує прості лексичні структури, ускладнені майже не застосовуються; критичне мислення та імпровізація в процесі мовлення виражені слабо.
«незадовільно» (2)	Творчий підхід відсутній, висловлювання рутинне та неоригінальне; словниковий запас недостатній для висловлення думок,

	багато пауз і помилок; ускладнені лексичні структури не використовуються; критичне мислення та імпровізація не проявляються.
--	--

Для переведення результатів була використана шкала оцінювання де найвищою оцінкою рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні є оцінка 5 за відповідним критерієм, а найнижчою – 2. Під час перевірки рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні, ми застосували коефіцієнт володіння монологічним мовленням (далі – КВ).

КВ це середнє значення оцінки формування іншомовної комунікативної компетентності в монологічному мовленні учнів за кожним вище поданим критерієм і обчислюється він за наступною формулою:

$$КВ = \frac{a + b + c + d}{4}$$

Де a, b, c, d - оцінки сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критеріями: відповідність та повнота викладу інформації; цілісність та зв'язність висловлювання; фонетична, лексична, граматична і стилістична коректність мовлення; лексична насиченість та творчість висловлювання.

На основі проведеного аналізу, ми виокремили чотири рівні сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 11-х класів: *низький, середній, достатній та високий*. Для здійснення об'єктивних результатів експериментальної роботи, представляємо детальну характеристику кожного рівня.

Низький рівень характеризується такими показниками: висловлювання не відповідає комунікативній ситуації; тема є неправильно розкритою або не

розкритою взагалі; повністю не розрізняє головну та другорядну інформацію; відсутні приклади або вони недоречні; відсутня аргументація власної думки; думка висловлена хаотично, нелогічно та з відсутньою послідовністю; розриви між думками значні, структура відсутня; відсутність або невідповідність головної думки; відсутні засоби міжфразового зв'язку або застосовуються в монологічному мовленні неправильно; граматичні та лексичні структури з численними помилками; стиль висловлювання не відповідає основному завданню мовлення; неправильність артикуляції звуків, інтонація висловлювання монотонна або недоречна, що створює складнощі в сприйнятті мовлення; авторський підхід відсутній, висловлювання монотонне та позбавлене своєрідності; словниковий запас недостатній для висловлення думок, багато помилок і пауз; ускладнені лексичні структури не застосовуються; критичне мислення та імпровізаційні аспекти не виявляються; відсутня інтеграція елементів з інших сфер мовлення; нестача унікальності тексту.

Середній рівень схарактеризований наступними показниками: мовлення не повністю відповідає комунікативній задачі; висвітлення теми поверхневе, з помітними пропусками; має проблеми з виокремленням головної та другорядної частини; приклади стандартні або не завжди відповідають поставленій меті; слабке, поверхневе висловлювання та аргументація; логіка висловлювання не чітка, присутні прогалини між ідеями під час мовлення; структура мовлення є не зв'язною з помітними труднощами; основна думка незавершена, перехід між ідеями переривається; засоби міжфразового зв'язку використовуються у незначній кількості або не відповідають завданню; застосування граматичних, фонетичних, інтонаційних і лексичних структур містить помилки, що впливають на розуміння поданої інформації; стиль мовлення не часто пов'язаний з метою висловлювання; артикуляція звуків не чітка, інтонація не відповідає завданню, що робить мовлення двозначним; творчий підхід не значний, висловлювання типової форми; словниковий запас обмежений, висловлення думок потребує значних зусиль; використовує типові

лексичні структури, ускладнення майже не використовується; критичне мислення та імпровізація в процесі мовлення майже не виражені; унікальність тексту майже відсутня, експерименти з формою висловлювання не простежуються; інтеграція елементів з інших сфер знань (історія, література) поверхнева або взагалі не використана.

Достатній рівень можна схарактеризувати наступним чином: висловлювання відповідає комунікативній меті; розкриття теми значне, можуть бути невеликі пропуски в межах деталізації; розподіляє інформацію на: головну та другорядну, хоча акценти на основних аспектах висловлювання можуть бути трохи розмитими; наводить здебільшого шаблонні, але слухні приклади, які відповідають поставленій ситуації; формулює особисту думку з великою кількістю аргументації; думка викладена доречно та логічно, але існують незначні проблеми з аргументацією; структура висловлювання відповідає завданню, хоча є не велика кількість в аспекті порушення послідовності; гарно висловлює власну думку, але місцями втрачає деталі висловлювання; використовує достатній набір засобів міжфразового зв'язку; граматичні, фонетичні, інтонаційні та лексичні структури застосовуються здебільшого правильно, з обмеженою кількістю помилок; стиль висловлювання відповідає завданню мовлення; артикуляція звуків здебільшого доречно, інтонація природна, але іноді недостатньо виразна; виявляє творчий підхід, але унікальність може бути до кінця не інтегрованою; словниковий запас достатній для висловлення, хоча іноді паузи виникають в процесі мовлення; використовує ускладнені лексичні структури та одиниці, але з незначними проблемами; демонструє критичне мислення; текст має унікальні риси, але експерименти з формою не повністю використані в процесі мовлення; інтегрує елементи з інших сфер знань, але не завжди має органічний результат.

Високий рівень характеризується наступними показниками: висловлювання повністю відповідає комунікативній ситуації та поставленій меті; повністю розкриває тему висловлювання, охоплюючи всі необхідні

аспекти монологічного мовлення; чітко та вдало розрізняє основну та другорядну інформацію, акцентуючи увагу на ключових деталях; наводить доречні та оригінальні приклади; висловлює власну думку відповідно до поставленої ситуації; думка викладена аргументовано, доречно, не шаблонно; відсутні пропуски між думками, структура висловлювання чітка та послідовна; без складнощів продовжує головну думку під час процесу мовлення; використовує значний обсяг засобів міжфразового зв'язку; граматичні та лексичні структури застосовуються правильно і відповідно до мовленнєвої ситуації; чітко відповідає стилю висловлювання, враховуючи ціль монологічного мовлення; артикуляція звуків абсолютно правильна, інтонація органічна і виразна, що надає мовленню насиченості та природності; уміло використовує креативний підхід та створює нестандартні ідеї в межах поданої ситуації; має великий словниковий запас, висловлює думки без вагань і без зусиль; використовує різноманітні ускладнені лексичні структури та одиниці мовлення; демонструє критичне мислення та імпровізує, адаптуючись до контексту мовлення; робить текст винятковим, експериментуючи з формою монологу; інтегрує елементи з інших сфер знань (історія, література, мистецтво) для збагачення тексту.

«Для перевірки рівня сформованості монологічного мовлення застосовуються такі вправи як: переказ прочитаного чи прослуханого враховуючи різні модифікації; опис зображення; розповідь на задану тему; ситуативне вільне мовлення; створення оригінальних висловлювань використовуючи природні опори» [5].

Отже, приклад завдання для перевірки рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні:

Тема: Environmental protection. Очікуваний тип монологу: монолог переконання. Обсяг висловлювання: не менше 22 речень. Завдання: Ти є учасником благодійного проєкту «Help the Environment», який спрямований на покращення стану екології в нашому місті. Переконай людей, що саме від них

залежить чисте майбутнє нашого міста та вмотивувй їх приєднатися до цього благодійного проекту.

За підсумками етапу діагностики, ми отримали результати, які представлені в таблиці 2.8

Таблиця 2.8 – Діагностика рівнів сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 11-го класу на констатувальному етапі експерименту

Кількість учнів	Рівень сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні в учнів 11-го класу							
	Високий		Достатній		Середній		Низький	
	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%
КГ	1	10	3	30	3	30	3	30
ЕГ	1	10	2	20	3	30	4	40
Загальна кількість учнів: 20								

На констатувальному етапі ми визначили, що 40% учнів в експериментальній та 30% в контрольній групі мали низький рівень сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні, достатнім рівнем володіли по 20% учнів в ЕГ та 30% в КГ, 30% учнів в обох групах володіють середнім рівнем та лише по 10% учнів в КГ та ЕГ були з високим рівнем.

Ознайомившись із підручником, ми визначили, що підручник «Close-up В1+» відповідає всім програмним вимогам, але тема « Природа та довкілля», на жаль, представлена недостатньо, а завдання на формування компетентності в монологічному мовленні майже відсутні.

Для того, щоб виправити цю ситуацію, нами було розроблено інформаційно-дослідницький проект для формування іншомовної

компетентності в монологічному мовленні на матеріалі теми «Природа та довкілля», враховуючи те, що саме цю тему вивчали учні протягом нашої переддипломної практики. Експеримент тривав три тижні, яких вистачило, щоб провести аналіз початкових результатів сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні. В експерименті брали участь 2 групи учнів (по 10 в кожній) з майже однаковим рівнем знань. Одна група була контрольною, інша експериментальною. Як передбачалося експериментом, контрольна група продовжила навчання за тим самим підручником та програмою, в той час як експериментальна група – з застосуванням інформаційно-дослідницького проєкту для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні.

Відтак, на заключному етапі було проведено повторне анкетування та фінальне вільне монологічне висловлювання, за комунікативними ситуаціями представленими в додатку Б.

Отже, відповідно до результатів повторного анкетування та фінального вільного монологічного висловлювання, була доведена ефективність впровадженого інформаційно дослідницького проєкту для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні на тему «Природа та довкілля». Повторне анкетування показало, що близько 60% учнів подолали психологічні перешкоди та труднощі висловлювання власної думки, подолали страх спілкування англійською мовою, 80% учнів підкреслили важливість вивчення англійської мови, абсолютно всі учні зазначили, що вважають за потрібне покращувати рівень монологічного мовлення та планують і надалі самостійно вдосконалювати уміння та навички.

Під час заключного зрізу знань учнів на формувальному етапі за визначеними критеріями, нами були виявлені значні зміни в межах експериментальної групи.

Отже, проаналізуємо динаміку за кожним з критеріїв.

Відповідно до першого критерію «відповідності та повноти викладу інформації» ми перевіряли вміння відповідати змісту комунікативній ситуації,

повністю розкривати тематику висловлювання; вміння наводити відповідні та нестандартні приклади; здатність висловлювати та аргументувати власну думку відповідно до теми.

Результати дослідження висвітлені в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9 – Оцінювання сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «відповідність та повнота викладу інформації»

Групи	Етапи експерименту	Оцінка та кількість учнів (КУ)							
		«Відмінно»		«Добре»		«Задовільно»		«Незадовільно»	
		КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%
ЕГ (10)	Констатувальний	3	30	4	40	1	10	2	20
	Формувальний	5	50	3	30	1	10	1	10
КГ (10)	Констатувальний	2	20	3	30	4	40	1	10
	Формувальний	3	30	3	30	3	30	1	10

Таблиця 2.9 показує, що на початковому етапі ситуація була відносно схожою. Після проведення експерименту кількість учнів з високим рівнем збільшилась на 2, в той час як в контрольній групі лише на 1. У контрольній групі не було зафіксовано змін у результатах учнів з оцінками «добре» та "незадовільно", у той період коли в експериментальній групі ця позначка зменшилась на 1. Щодо кількості учнів з оцінкою «задовільно», у контрольній групі цей показник знизився на 1, тоді як в експериментальній групі залишився без змін.

Наступним критерієм є критерій «цілісність та зв'язність мовлення» – метою якого є перевірити вміння аргументувати думку стосовно певного висловлювання; вміння структурувати і уникати прогалин між думками; здатність продовжувати основну думку під час висловлювання та мати широкий спектр засобів міжфразового зв'язку.

Результати за цим критерієм висвітлені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10 – Оцінювання формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «цілісність та зв'язність мовлення»

Групи	Етапи експерименту	Оцінка та кількість учнів (КУ)							
		«Відмінно»		«Добре»		«Задовільно»		«Незадовільно»	
		КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%
ЕГ (10)	Констатувальний	1	10	2	20	3	30	4	40
	Формувальний	4	40	3	30	2	20	1	10
КГ (10)	Констатувальний	1	10	1	10	4	40	4	40
	Формувальний	1	10	2	20	3	30	4	40

Проводячи аналіз таблиці 2.10, було помічено кардинальні зміни в експериментальній групі. Значно збільшився показник оцінки *відмінно* (піднявся з 10% до 40%), та зменшився показник оцінки *незадовільно* (опустився з 40% до 10%). Що стосується оцінок *добре/задовільно*, то позначка перемістилась на одну сходинку. На жаль, в контрольній групі змін майже не відбулося. Лише кількість учнів з оцінкою *добре* піднялась на 10%, та з оцінкою *задовільно* впала на 10%.

Ще одним критерієм є «фонетична, лексична, граматична і стилістична коректність мовлення» який оцінює вміння правильно і доречно використовувати граматичні або лексичні структури; вміння чітко дотримуватись правил артикуляції звуків, використовуючи певну інтонацію для насичення мовлення. Для розгляду результатів пропонується таблиця 2.11.

Таблиця 2.11 – Оцінювання формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «фонетична, лексична, граматична і стилістична коректність мовлення»

Групи	Етапи експерименту	Оцінка та кількість учнів (КУ)							
		«Відмінно»		«Добре»		«Задовільно»		«Незадовільно»	
		КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%
ЕГ	Констатувальний	2	20	3	30	4	40	1	10

(10)	Формувальний	4	40	4	40	1	10	1	10
КГ	Констатувальний	1	10	3	30	4	40	2	20
(10)	Формувальний	2	20	2	20	4	40	2	20

Завдяки експерименту, дивлячись на результати дослідження за цим критерієм, можна сказати, що в ЕГ значно зменшився показник кількості учнів з оцінкою *задовільно* з 40% до 10%. Також збільшився прогрес в учнів які мали оцінку *відмінно*, їхній відсоток піднявся з 20% до 40%; в той час як в контрольні групи збільшився лише на 10%. Кількість учнів з оцінкою *незадовільно* в обох групах залишилась такою ж самою.

І останнім критерієм є «лексична насиченість та творчість висловлювання», метою якого є перевірити вміння застосовувати творчий підхід та оригінальні ідеї в межах поданої теми; здатність використовувати різні ускладнені лексичні структури; вміння інтегрувати різні елементи з інших галузей (історія, література, мистецтво); а також виявляти критичне мислення імпровізуючи в процесі мовлення. Результати за цим критерієм подані в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 – Оцінювання формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні за критерієм «лексична насиченість та творчість висловлювання»

Групи	Етапи експерименту	Оцінка та кількість учнів (КУ)							
		«Відмінно»		«Добре»		«Задовільно»		«Незадовільно»	
		КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%
ЕГ	Констатувальний	3	30	2	20	3	30	2	20
(10)	Формувальний	5	50	3	30	1	10	1	10
КГ	Констатувальний	1	10	3	30	4	40	2	20
(10)	Формувальний	2	20	2	20	5	50	1	10

Зважаючи на результати таблиці 2.12, можна чітко сказати, що в обох групах відбулися зміни. В обох групах кількість учнів з оцінкою *незадовільно* зменшилась на 10%, але в КГ кількість учнів, що мали оцінку *задовільно* збільшилась на 10%, в той час як показник ЕГ зменшився на 20%. На констатувальному етапі кількість учнів в ЕГ, які отримали оцінку *відмінно* сягала 30%, а з проведенням експерименту вона збільшилась до 50%. В контрольній групі також є зміни в результаті оцінки *відмінно*, адже позначка піднялась на 10%.

Отже, аналізуючи результати проведення експериментального дослідження та створивши формулу для розрахунку коефіцієнту формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні можна говорити про ефективність та доцільність використання впровадженого інформаційно дослідницького проекту для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні на тему «Природа та довкілля». Для кращого усвідомлення результатів, ми пропонуємо переглянути фінальні результати вільного ситуативного висловлювання в обох групах в таблиці 2.13, наведеній нижче.

Таблиця 2.13 – Діагностика рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні після проведення експерименту

Групи	Рівень сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні після проведення експерименту							
	Високий		Достатній		Середній		Низький	
	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%	Кількість учнів	%
ЕГ	5	50	3	30	1	10	1	10
КГ	2	20	2	20	4	40	2	20

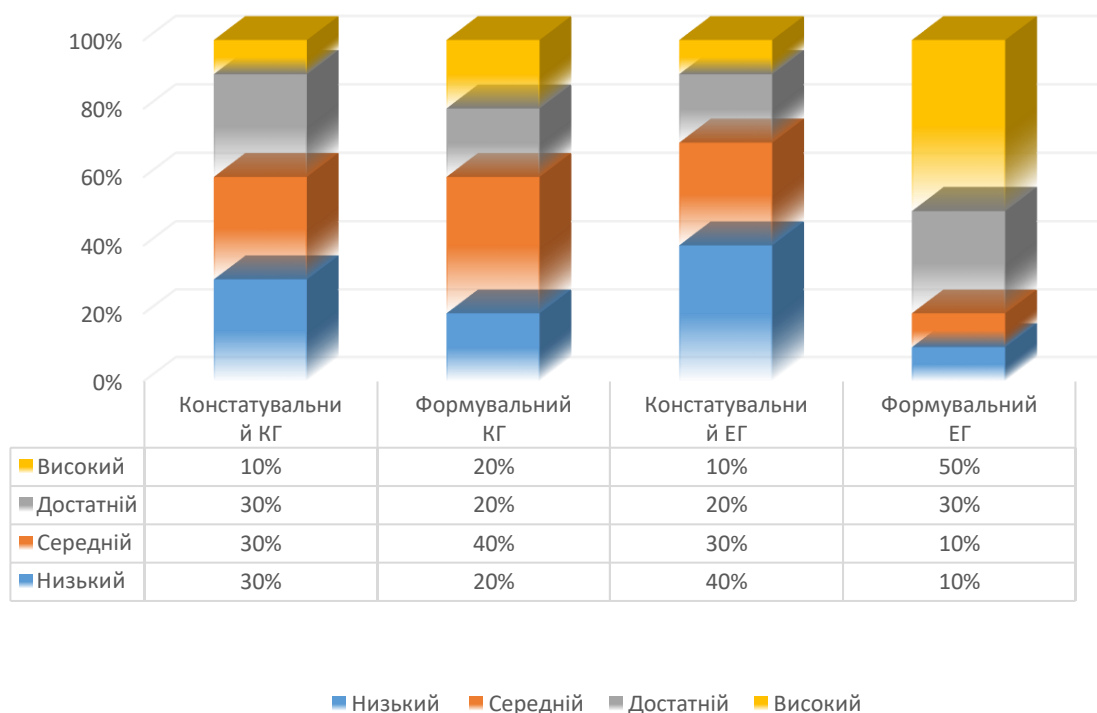
Для зручності розуміння результатів експерименту, пропонуємо переглянути таблицю 2.14.

Таблиця 2.14 – Порівняльна таблиця рівнів сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні учнів на початку та в кінці експериментального дослідження

Групи	Етапи експерименту	Рівні сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні та кількість учнів							
		Низький		Середній		Достатній		Високий	
		КУ	%	КУ	%	КУ	%	КУ	%
ЕГ (10)	Констатувальний	4	40	3	30	2	20	1	10
	Формувальний	1	10	1	10	3	30	5	50
КГ (10)	Констатувальний	3	30	3	30	3	30	1	10
	Формувальний	2	20	4	40	2	20	2	20

Таблиця 2.14 чітко демонструє неймовірний прогрес в експериментальній групі. Кількість учнів з високим рівнем зросла на 40%, а кількість учнів з низьким рівнем знизилась на 30%. У порівнянні з КГ ми бачимо значну різницю у результатах.

В контрольній групі кількість учнів з низьким рівнем зменшилась або збільшилась у всіх рівнях на 10 %. Можна помітити дуже повільний прогрес в контрольній групі в порівнянні з експериментальною, що й засвідчує ефективність та результативність нашого експериментального дослідження.

Отже, було проведено експеримент щодо перевірки ефективності та доцільності використання розробленого і впровадженого інформаційно-дослідницького проєкту для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні на основі теми «Природа та довкілля», який складався з трьох етапів – констатувального, формувального та узагальнувального. Слід зауважити, що наш експеримент мав успіх. Проаналізувавши результати проведеного дослідження, можна зробити висновок, що використання інформаційно-дослідницьких проєктів є потужним інструментом не лише для покращення рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні, а й для підвищення продуктивності та зацікавленості учнів у вивченні англійської мови в подальшому навчанні, що надає мотивацію продовжувати експериментувати над вивченням різних методик і надалі.

ВИСНОВКИ

Здійснене дослідження забезпечило досягнення поставленої мети, а вирішення поставлених завдань дало змогу зробити такі висновки.

1. Здійснено теоретичний аналіз сутності поняття іншомовної компетентності у монологічному мовленні та уточнено її структурні компоненти (*знання, вміння, навички та комунікативні здібності*). Аналіз наукової літератури з теми дослідження дозволив сформулювати власне визначення даного поняття - «іншомовна компетентність у монологічному мовленні (ІКММ) – це здатність реалізувати іншомовну усномовленнєву комунікацію у монологічній формі в життєво важливих для певного віку галузях і ситуаціях відповідно до комунікативного завдання та ґрунтується на складній та динамічній взаємодії відповідних умінь, навичок, знань і комунікативних здібностей особистості».

2. Розглянуто структурні особливості монологу, схарактеризовано функції, типи та етапи навчання монологічних висловлювань. Основними компонентами монологу є *початок (вступ), середина (основна частина) та кінець (закінчення)*. Проаналізувавши питання структурних особливостей монологу, можна стверджувати, що «*монологічне мовлення виконує певні комунікативні, психологічні та лінгвістичні функції*». Беручи до уваги ці функції можна схарактеризувати *основні типи монологічних висловлювань: розповідь, роздум та опис*. Відповідно до типів монологічного мовлення розрізняють *три етапи* навчання монологічному мовленню. *На першому етапі* потрібно навчити учнів об'єднувати різні зразки мовлення у одну понадфразову єдність. *Другим етапом* є можливість самим будувати речення понадфразового типу. Для цього використовуються різні види наочності (зображення, презентації, малюнки, кодограми), вербальні (друкований текст, розповідь вчителя) та комбіновані опори. *Третій етап* – це навчити учнів створювати висловлювання текстового рівня в обсязі визначеному програмою. Він характеризується вмінням висловлювати свою особисту думку щодо

певної ситуації і ставлення до фактів чи подій шляхом аргументації. Було визначено *загальні вимоги* до побудови монологу, а саме: *чіткість і логічна структура; використання аргументів та прикладів; варіативність лексики та граматики; правильна інтонація та ритм*. Було встановлено, що у методиці розрізняють два шляхи навчання монологічного мовлення «зверху вниз» та «знизу вгору». Шлях «зверху вниз» передбачає оволодіння мовними навичками та актами спілкування шляхом вивчення та обговорення цілісних мовних творів. Формування вмінь у говорінні розпочинається з повторного відтворення (*читання, прослуховування, заучування напам'ять*) готового монологічного тексту, який служить зразком для висловлювань подібних до тексту. Шлях «знизу вгору» передбачає прогресивне навчання, починаючи зі оволодіння окремими мовними діями та їх поетапного комбінування для досягнення більш складних висловлювань.

3. З'ясовано труднощі пов'язані з формуванням іншомовної компетентності у монологічному мовленні та уточнено психологічні та психофізіологічні особливості учнів 11-х класів як суб'єктів навчальної діяльності. Основні труднощі створення монологу, а відповідно й його навчання, полягають у необхідності граматично й інтонаційно правильно оформити розгорнуті думки, а також логічно пов'язати їх на смисловому та синтаксичному рівнях, які виходять за межі окремого речення. Оволодіння монологічним мовленням передбачає одночасне виконання двох завдань: формування змістовної та мовної програм висловлювання. Закінчуючи одну фразу, мовець повинен передбачати початок наступної, а іноді й повністю планувати її структуру тощо. Крім того, для успішного формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні важливо враховувати його типологічні особливості.

Оскільки монологічне мовлення має складний психологічний характер, учні під час висловлювання повинні: утримувати в пам'яті попередньо сказане; уявляти повну структуру свого висловлювання; запам'ятовувати ключові слова та фрази; формулювати зміст поточної фрази; конструювати

речення з відповідних мовних компонентів; долати вплив рідної мови, що може заважати граматичній і лексичній правильності; контролювати власне мовлення, виправляючи помилки, якщо це потрібно.

Було визначено ключові проблеми у формуванні іншомовної компетентності в монологічному мовленні, а саме: *психологічний бар'єр* – небажання говорити, страх помилок або критики з боку однокласників чи вчителя; *брак інформації або знань із певної теми* навіть рідною мовою; *недостатній рівень володіння мовними засобами для побудови висловлювань*; *нерозуміння учнями мовленнєвого завдання*; *несформованість вмінь самооцінювання*; *неефективність використання часу на уроці* – говорить лише один учень, а решта залишається неактивною.

Психологічні та психофізіологічні особливості одинадятикласників свідчать, що в цьому віці навчання може стати усвідомленою потребою, однак існує ризик втрати інтересу до нього як основного виду діяльності. Саме тому формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні має здійснюватися через добре-продуману методичну систему, сприятливі умови навчання, ефективну підсистему вправ для розвитку монологічного мовлення, раціональне використання необхідних навчальних засобів, різноманітні та оптимальні форми роботи учнів на заняттях, а також відповідну структуру уроків англійської мови. Ключову роль у формуванні позитивного ставлення підлітків до навчання відіграють такі аспекти, як зміст навчального матеріалу, його зв'язок із реальним життям, проблемний та емоційний характер викладу, а також організація пошукової та пізнавальної діяльності.

4. Розглянуто особливості використання проєктів для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів. Проєктна діяльність вважається одним з методів організації педагогічного процесу, що ґрунтується на взаємодії, співпраці та спільному творчому процесі між педагогом і учнями в ході послідовних практичних діяльностей з метою досягнення поставлених цілей. Найбільшою перевагою використання проєктів в навчальному процесі є ефективне поєднання теорії з практикою для

розв'язання певних проблем. Широке використання методу проєктів підтверджується широким розмаїттям типів проєктів, а саме: *дослідницькі, творчі, ігрові, інформаційні, практично-орієнтовані* тощо. Було визначено чотири послідовних етапи проєктування, які реалізуються покроково: *підготовчий; виконавчий; презентаційний; підсумковий*. Схарактеризовано труднощі, що виникають у процесі роботи над проєктами, а саме: *організаційні; поточного моніторингу; уникання рідної мови; психологічні*.

Проєкти є важливим засобом для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні, оскільки вони сприяють практичному застосуванню мовних знань, удосконалюють граматичні, лексичні та фонетичні навички учнів; допомагають чітко формулювати думки, аргументувати свої погляди; сприяють розвитку структурованості мовлення, оскільки вимагають логічної організації викладу, що включає вступ, основну частину та висновок, заохочують учнів до творчості, дозволяють експериментувати з формою подачі інформації, стилістичними засобами та презентаційними техніками, що робить мовлення яскравим і виразним; допомагають долати страх перед публічним виступом, покращити вимову, інтонацію та навчитися впевнено висловлювати свої думки перед аудиторією, інтегрують міжпредметні знання, розширюють кругозір і збагачують зміст мовлення; розвивають самостійність, навчають учнів планувати й реалізовувати свої ідеї.

5. Розроблено та експериментально перевірено ефективність впровадженого інформаційно-дослідницького проєкту для формування іншомовної компетентності у монологічному мовленні учнів 11-х класів на матеріалі вивчення теми «Природа і довкілля». Експеримент проводився на базі мовної студії А+ в м. Хмельницькому. Загалом в експерименті брали участь 20 учнів 11-ого класу. Учні було розподілено на експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ) групи, по 10 учасників в кожній, на основі проведеної діагностики набутого рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні. Контрольна група продовжила навчатися за

традиційною методикою, а експериментальна – з використанням розробленого інформаційно-дослідницького проєкту.

Аналізуючи повторну перевірку знань в обох підгрупах після проведення експериментального дослідження, було помічено суттєвий прогрес в експериментальній групі. Кількість учнів з високим рівнем зросла на 40%, а кількість учнів з низьким рівнем знизилась на 30%. У порівнянні з КГ ми бачимо значну різницю у результатах. В контрольній групі кількість учнів з низьким рівнем зменшилась у всіх рівнях на 10 %. Можна помітити дуже повільний прогрес в контрольній групі в порівнянні з експериментальною, що й засвідчує ефективність та результативність проведеного дослідження з використанням інформаційно-дослідницького проєкту для формування іншомовної компетентності в монологічному мовленні.

Узагальнені результати проведеного дослідження свідчать, що поставлені в кваліфікаційній роботі завдання виконано, мети дослідження досягнуто. Викладені концептуальні положення та наукові результати мають вагомe теоретичне та практичне значення.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Альбрехт І. К., Гладка О. В. Розвиток умінь монологічного мовлення старшокласників засобами проблемного навчання на уроках іноземної мови / Актуальні питання філології та методики викладання мов. Київ: Вип. 3, 2020. С. 85–92.
2. Арванітопуло Е. Г. Проектна методика навчання англійської мови на старшому ступені ліцею. Київ, 2006. 289 с.
3. Башинська Т. Проектувальна діяльність – основа взаємодії вчителя та учнів: Початкова школа. Дрогобич, 2003. С. 59–62.
4. Баханов К. О. Організація проектної діяльності у загальноосвітніх школах. Київ, 2017. 276 с.
5. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ, 2013. 590 с.
6. Бодько Л. Метод проектів як засіб реалізації особистісно орієнтованого навчання: Початкова школа. Київ, 2013. С. 1–4.
7. Волковська Т. Проектування як метод особистісно-орієнтованого навчання: Початкова освіта. Методичний порадник. Київ, 2006. С. 9–10.
8. Виготський Л. С. Мислення і мова. Київ: Академія, 2001. 478 с.
9. Гельгард Р. Р. Міркування про діалог і монолог: Збірник доповідей і повідомлень лінгвістичного суспільства. Харків, 1971. С. 145–147.
10. Дубовик С.Г. Культура професійного монологічного мовлення вчителя. Чернівці: Рута, 2015. 320 с.
11. Железняк М. Г., Іщенко О. С. Монолог: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Київ, 2019. 688с.
12. Іванова Н. В. Використання методу проектів у початковій школі: досвід та перспективи: Початкова школа. Херсон, 2022. С. 12–16.

13. Іжко Є. С. Метод проєктів як один із засобів оптимізації автономного навчання: Новітні технології навчання у вищій школі. Запоріжжя, 2014. С. 92–98.
14. Кардаш Л. В. Монологічне мовлення: лінгвістичний і методичний аспекти. Київ: Либідь, 2008. 312 с.
15. Коберник О. М. Проективна педагогіка і національна школа: Шлях освіти. Умань, 2006. С. 7-9.
16. Колодько Т. М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2005. 24 с.
17. Костюченко К. Особливості навчання монологічного мовлення на заняттях з англійської мови у ВНЗ: Наукові записки, серія: філологічні науки. Кіровоград, 2015. С. 463–469.
18. Кравченко Т. О. Метод проєктів у формуванні професійних компетентностей майбутніх учителів: науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. Кривий Ріг, 2021. С. 89–94.
19. Лук'янчук С. Система вправ із використанням інтерактивних методів навчання як засіб удосконалення навичок іншомовного мовлення молодших школярів: науковий збірник «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка». Дрогобич, 2020. С. 165–170.
20. Мартинець А. С. Нові педагогічні технології: інтерактивне навчання. Кривий Ріг, 2003. С. 28–31.
21. Мельник О. В. Метод проєктів як засіб формування ключових компетентностей учнів: педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Суми, 2019. С. 123–130.

22. Методичні рекомендації до навчання іншомовного професійно орієнтованого монологічного мовлення студентів технічних університетів / заг. ред. І. В. Ставицька, Н. М. Куценок. Київ, 2016. 67 с.
23. Москалець В. П. Сутність та види монологічного мовлення: Збірник наукових праць. Київ, 2024. С. 45–52.
24. Олексюк О. Є. Теоретичні основи методу проєктів як педагогічної технології: Наукові праці. Серія: Педагогіка. Київ, 2004. С. 23–26
25. Онищенко Н. П. Особливості використання методу проєктів під час викладання педагогічних дисциплін: Освітній простір України. Київ, 2023. С. 45–50.
26. Пехота О. М, Кіктенко А. З, Любарська О. М. та ін. Освітні технології: Навч.-метод. посібник. Київ: Вид-во А.С.К., 2003. 255с.
27. Пасічник О. С. Формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності учнів 5-6 класів гімназій в монологічному мовленні. Київ, 2022. С. 150–163.
28. Петренко О. М. Метод проєктів як інструмент розвитку критичного мислення учнів: Освітній простір України. Київ, 2023 С. 45–50.
29. Пироженко Л. В. Метод проєктів у шкільній освіті: сучасний погляд. Київ: Генеза, 2015. 284 с.
30. Полат Е. С. Метод проєктів на уроках іноземної мови Іноземні мови в школі. Харків, 2002. С. 3–9.
31. Пометун О. І. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: А.С.К., 2004. 192 с.
32. Пехота О. М. Інтерактивне навчання: метод проєктів у сучасній школі. Харків: Ранок, 2008. 240 с.
33. Романова Г. М. Формування професійних компетентностей через метод проєктів. Київ: Педагогічна думка, 2016. 256 с.
34. Рибіна О. Проєктна діяльність: Кращі сторінки педагогічної преси. Одеса, 2004. С.46–49.

35. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія Київ: Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
36. Семенова Л.М. Проектні технології в освітньому процесі: теорія і практика: Інноваційна педагогіка. Запоріжжя, 2020. С. 56–60.
37. Сидоренко Л. В. Інтеграція методу проектів у сучасний освітній процес: Педагогічний альманах. Київ, 2024. С. 78–83.
38. Сисоєва С. Особистісно зорієнтовані технології: метод проектів: Підручник для директора. Київ: Плеяди, 2005. С. 25–28.
39. Станішевська І. В. Розвиток монологічного мовлення молодших школярів на уроках літературного читання: Науковий вісник. Київ, 2024. С. 123–130.
40. Тадеуш О. М. Метод проектів у професійній освіті. Київ: Вища школа, 2014. 308 с.
41. Тадеуш О. М. Метод проектів як форма продуктивного навчання студентів: Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Київ, 2017. С. 142–147.
42. Таран З. Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико-орієнтованими проектами. Київ, 2004. С. 18–20.
43. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому навчальному закладі освіти: Навчальний посібник Тернопіль, 2006. 248с.
44. Токарева Т. С. Монологічне мовлення як засіб реалізації при вивченні німецької мови у старших класах закладів загальної середньої освіти: Педагогічні науки. Кривий Ріг, 2020. С. 146–151
45. Український педагогічний словник / гол. ред. С. Головка. Київ: Либідь, 1997. 373с.
46. Устименко О. М. Труднощі використання проектної технології навчання іноземних мов. Матеріали міжнародного науково-практичного семінару «Проектна діяльність як інструмент дослідження, навчання та інновацій». Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2016. С.102–104.

47. О. М. Устименко, Ю. В. Коваленко Комплекс вправ і завдань для навчання студентів другого курсу англomовного монологічного мовлення на основі проєктної методики. Ніжин, 2017. С. 311–318.
48. Устименко О. М. Типологія проєктів у навчанні іноземних мов. *Young Scientist: Педагогічні науки*. Ніжин, 2016. С. 347–352.
49. Устименко О. М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу: *Іноземні мови*. Ніжин, 2013. С. 3–9.
50. Устименко О. М. Проєктні технології навчання іноземних мов і культур. *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : колективна монографія*. Київ : Ленвіт, 2015. С. 330–334.
51. Устименко О. М. Типологія проєктів у навчанні іноземних мов. *Young Scientist: Педагогічні науки*. Ніжин, 2016. С. 347–352.
52. Устименко О. М. Поточний контроль іншомовної проєктної діяльності учнів закладів середньої освіти: *Іноземні мови*. Ніжин, 2017. С. 9–12.
53. Устименко О. М. Порівняльний аналіз технологій традиційного та проєктного навчання іноземних мов і культур учнів закладів загальної середньої освіти: *Іноземні мови*. Ніжин, 2020. С. 49–50.
54. Устименко О. М. Проєктні технології навчання іноземних мов і культур. *Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : колективна монографія*. Київ: Ленвіт, 2015. С. 330–334.
55. Харитонova А. Я. Використання проєктної методики для розвитку монологічного мовлення: Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: матеріали тез доп. XIII міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару (16 трав. 2024 р.) / Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України; Хмельницький національний ун-т ; за заг. ред Н. М. Бідюк. Хмельницький: «Термінова поліграфія», 2024. С. 58–60. <https://elar.khmnmu.edu.ua/handle/123456789/16048>

56. Цимбал О. М., Тягло О. В., Цимбал П. В. Проектна технологія, критичне мислення і громадянська освіта в процесі вивчення англійської мови. Початкова школа. Харків : Основа, 2008. С. 112.
57. Шишов С. Проектний метод: проблеми і перспективи: Учитель. Київ, 2002. С. 39–43.
58. Bell S. Project-Based Learning for the 21st Century: Skills for the Future: The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas. 2010. Vol. 83, No 2. P. 39–43.
59. Blumenfeld P. C., Soloway E., Marx R. W., Krajcik J. S., Guzdial M., Palincsar A. Motivating Project-Based Learning: Sustaining the Doing, Supporting the Learning: Educational Psychologist. 1991. Vol. 26, No 3–4. P. 369–398.
60. Burns A. Research and the Teaching of Speaking in the Second Language Classroom. In: The Cambridge Guide to Learning English as a Second Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2017. P. 99–107.
61. Chard S. C., Katz L. G. The Project Approach: Developing a Curriculum of Projects. St. Paul, MN: Redleaf Press, 2000. 184 p.
62. Condliffe B. Project-Based Learning: A Literature Review. New York: MDRC, 2017. 44 p.
63. Dahl R. E., Suleiman A. B. Adolescent Brain Development: Implications for Behavior: Current Opinion in Behavioral Sciences. 2022. Vol. 44. P. 223–229.
64. Goh C. M., Burns A. Teaching Speaking: A Holistic Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 280 p.
65. Helle L., Tynjälä P., Olkinuora E. Project-Based Learning in Post-Secondary Education: Theory, Practice and Rubber Sling Shots: Higher Education. 2006. Vol. 51, No 2. P. 287–314.
66. Kilpatrick W. H. The Project Method: The Use of the Purposeful Act in the Educative Process. Teachers College Record, 1918. Vol. 19. P. 319–335.
67. Kokotsaki D., Menzies V., Wiggins A. Project-Based Learning: A Review of the Literature: Improving Schools. 2016. Vol. 19, No 3. P. 267–277.

68. Larmer J., Mergendoller J. R., Boss S. Project Based Learning Handbook: A Guide to Standards-Focused Project Based Learning for Middle and High School Teachers. Novato, CA: Buck Institute for Education, 2015. 246 p.
69. Leong L. M., Ahmadi S. M. An Analysis of Factors Influencing Learners' English Speaking Skill. *International Journal of Research in English Education*, 2017. Vol. 2, No 1. P. 34–41.
70. Lerner R. M., Steinberg L. (Eds.). *Handbook of Adolescent Psychology*: 3rd ed. Hoboken, NJ: Wiley, 2009. 816 p.
71. Markham T. *Project Based Learning Design and Coaching Guide: Expert Tools for Innovation and Inquiry for K-12 Educators*. San Rafael, CA: PBL Global, 2015. 208 p.
72. Meng N., Dong Y., Roehrs D., Luan L. Tackle implementation challenges in project-based learning: a survey study of PBL e-learning platforms: *Educational Technology Research and Development*. 2023. Vol. 71, No 3. P. 1179–1207.
73. Nation I. S. P., Newton J. *Teaching ESL/EFL Listening and Speaking*. New York: Routledge, 2020. 290 p.
74. Nurwiansyah I. *Project Based Learning Handbook*. 2016. 45 p.
75. Stoller F. *Establishing a Theoretical Foundation for Project-Based Learning: Project-Based Second and Foreign Language Education: Past, Present, and Future*. 2006. P. 19–40.
76. Thomas J. W. *A Review of Research on Project-Based Learning*. San Rafael, CA: Autodesk Foundation, 2000. 43 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для визначення рівня зацікавленості та мотивації учнів 11 класу у формуванні іншомовної компетентності у монологічному мовленні

1. Як часто ви практикуєте монологічне мовлення на уроках англійської мови?

- А. На кожному уроці
- Б. 1-2 рази на тиждень
- В. Рідко
- Г. Ніколи

2. Що, на вашу думку, заважає вам успішно розвивати монологічне мовлення?

- А. Недостатній словниковий запас
- Б. Брак впевненості у своїх знаннях
- В. Складність у побудові висловлювань
- Г. Інше (вказіть): _____

3. Чи подобається вам висловлювати свої думки англійською мовою?

- А. Так, дуже подобається
- Б. Подобається, але це складно
- В. Не дуже подобається
- Г. Зовсім не подобається

4. Що вас мотивує вдосконалювати монологічне мовлення?

- А. Бажання досягти високих результатів у навчанні
- Б. Підготовка до іспитів
- В. Використання мови у реальному житті
- Г. Інше (вказіть): _____

5. Які труднощі ви найчастіше відчуваєте під час виконання завдань на монологічне мовлення?

- A. Не знаю, з чого почати свій монолог
- Б. Важко правильно будувати речення
- В. Відчуваю брак слів для вираження думок
- Г. Невпевненість у правильності своєї вимови

Д. Інше (вказіть): _____

6. *Чи відчуваєте ви стрес під час виступів англійською мовою?*

- A. Так, завжди
- Б. Іноді
- В. Ні

7. *Чи знайомі Ви з методикою проектного навчання?*

- A. Так
- Б. Ні

Ваша відповідь: _____

8. *Чи використовуєте Ви проектну діяльність під час вивчення іноземної мови?*

- A. Постійно
- Б. Рідко
- В. Ніколи

9. *Що Вам найбільше подобається у виконанні проектної роботи англійською мовою?*

- A. Творчість і самостійність у роботі
- Б. Спільна робота у команді
- В. Можливість презентувати власні ідеї
- Г. Інше (вказіть): _____

10. *Які матеріали Ви використовуєте для виконання проектів?*

- A. Підручники
- Б. Ресурси Інтернету
- В. Журнали, газети, наукові статті
- Г. Інше: _____

11. *Які типи проектів є для Вас найбільш цікавими?*

- А. Усна презентація (включно з мультимедіа)
- Б. Розробка плакатів, брошур, інфографік
- В. Проведення опитувань і досліджень
- Г. Інценізація та творчі виступи

12. На Вашу думку, проектна методика допомагає:

- А. Розвинути мовні навички (аудіювання, говоріння, письмо, читання).
- Б. Підвищити мотивацію до вивчення мови.
- В. Здобути додаткові знання про культуру англомовних країн.
- Г. Розвинути навички співпраці в команді.

13. Що, на Вашу думку, є найбільш складним під час виконання проекту?

- А. Пошук інформації.
- Б. Організація роботи в команді.
- В. Написання звітів або презентацій.
- Г. Інше (вказіть): _____

14. Які екологічні теми Ви вважаєте найбільш цікавими для проектної роботи?

- А. Забруднення навколишнього середовища.
- Б. Енергозбереження та використання відновлюваних ресурсів.
- В. Збереження флори і фауни.
- Г. Інше: _____

Додаток Б

Приклади комунікативних ситуацій для визначення рівня сформованості іншомовної компетентності в монологічному мовленні

Situation 1: "Climate Change and Its Impact"

Imagine you are preparing a speech for an environmental conference. Talk about:

What is climate change?

What are its causes?

How can people fight this issue?

Situation 2: "The Role of Each Person in Protecting Nature"

Explain to your group how every person can contribute to protecting the environment. Include examples from your personal experience.

Situation 3: "My Favorite Natural Place"

Describe your favorite place in nature:

Where is it located?

Why do you like it?

How can it be preserved?

Situation 4: "An Environmental Disaster"

Imagine an environmental disaster has occurred in your area. Talk about:

What happened?

What measures should be taken to prevent similar situations in the future?

Situation 5: "Debate: Technology vs. Nature"

Imagine you are participating in a debate. Your task is to explain how modern technology can help solve environmental problems.

Додаток В

Приклади опитувальників для проєктного навчання

HOW GREEN ARE YOU?

Do the quiz and find out if you behave in a proper way to help save our planet

1. Do you sort out glass, paper, plastic bottles and cans?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never.

2. Do you buy fair trade products or organic or local food.

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never, it's too expensive.

3. Do you use your own shopping bags?

- a Yes, always
b Often
c Once in a while

4. Do you recycle light bulbs and used batteries?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never.

5. Do you always dispose of garbage in a proper way?

- a Yes, always of course.
b Most of the times
c Sometimes I don't pay attention!

6. Do you bother picking up other people's litter?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never

7. Do you switch off the lights when you leave a room?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never

8. Do you switch off other electric appliances at night? (TV, computer..)

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never

9. Do you put on warmer clothes when it's cold instead of putting on the heating?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never, I prefer putting the heating on more.

10. Do you have showers instead of baths?

- a Yes, always.
b Often.
c Never

11. Do you close the tap while you brush your teeth?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never, I never think about it.

12. Do you leave the fridge door open when you do the cooking?

- a No, never, I always close it.
b Sometimes.
c Yes, it often happens

13. Do you use public transport or a bike or walk when possible?

- a Yes, always.
b Sometimes.
c Never

14. Do you have and use a composter at home?

- a Yes. (2 pts)
b No. (0 pt)

What we should or shouldn't do to save our planet?

These are actions to save the planet. Complete using SHOULD or SHOULDN'T.

1

We _____
use plastic bags

2

We _____
use our bikes

3

We _____
Insulate our home.

4

We _____
buy animals
taken from the wild

5

We _____
cut the sixpack
rings before
throwing them.

6

We _____
buy frozen food.

7

We _____
encourage our
friends.

8

We _____
use the clothes line
not the dryer

9

We _____
Waste products
made from forest
materials.

10

We _____
plant trees.

11

We _____
use recycled
paper.

12

We _____
buy organic
food

13

We _____
use
rechargeables
batteries

14

We _____
turn on the
lights all day

15

We _____
use energy
efficient light bulbs

16

We _____
buy products with
too much packaging

17

We _____
buy products if
animals were killed
to make them.

18

We _____
do things
manually.

